

ב"ה

סוגיות בעבודה

בירור
המידות
ספירת העומר

♦ ♦ ♦

קובץ מאמרי דא"ח

תוכן עינים

5..... פתח דבר

בירור ה'תוקף' של נפש הבהמית מתוך 'שימת לב'

6..... ד"ה משכני אהריך נרוצה תש"א

[מאמר פתיחה לתלמידי ישיבה קטנה]

עבודת בירור נפש הבהמית ומעלותיה

15..... ד"ה משכני אהריך נרוצה תרנ"ה

[מאמר פתיחה לתלמידי ישיבה גדולה]

בירור כל מדה בפרטיות

34..... ד"ה וספרתם לכם תשי"א

המשכת ה'אורות' ע"י עבודה

45..... ד"ה להבין ענין ספירת העומר תשח"י

להיות הנהגת המדות ע"פ המוחין דוקא

54..... השלמה: חלק מז"ה אני לדודי ועלי תשוקתו תש"ח

הוספות:

60..... הסדר בתקון המדות

אגרות קודש כ"ק אדמו"ר מוהרי"ץ נ"ע מכתב התיא (ח"ג ע' תגו ואילך)

64..... יש חסרונות שהם מטבעי בני אדם ויש וחסרונות שהם מטבע בעלי החיים

אגרות קודש כ"ק אדמו"ר מוהרי"ץ נ"ע מכתב א'תתקנד (ח"ז ע' קלו)

65 ..... קנין המדות טובות הוא דבר השוה לכל אדם

אגרות קודש כ"ק אדמו"ר מוהרי"ץ נ"ע ח"ד ע' קפט

66 ..... כשחסר בעבודה בפועל – חסר כל ענין החסידות

ליקוטי דיבורים ח"א [בתרגום ללוח"ק] ע' 76 ואילך

פתח דבר

שמחים אנו להגיש לפניכם, תלמידי התמימים, חלק ב' מ'סוגיות בעבודה', בנושא בירור המדות בימי ספירת העומר.

חוברת זו אינה מקיפה כמובן את כל המדובר בחסידות בנושא בירור המדות, שארוך הוא מארץ מידה, ובמידה מסוימת ענין זה הוא הבסיס של כל עבודתינו הפרטית עלי אדמות. מטרתה של חוברת זו היא לקבץ כמה מהמאמרים היסודיים בענין **בירור המדות בימי ספירת העומר** שהעיון בהם יהווה בסיס לעבודתכם הפרטית בהדרכת המשפיעים שלכם שיחיו.

למרות גודל חשיבותה של עבודת בירור ותיקון המידות בתורת בחסידות - כמעט ולא מצינו בצורה מופרשת במאמרי חסידות פירוט של דרכי הבירור לכל מדה פרטית. והטעם לזה, כפי שתראו בהמאמרים שלפניכם, הוא כי בחסידות חב"ד, 'עבודת המדות' נעשית ברובה במות. החסיד צריך להיות 'בעל הבית' על המוח שלו, והמוח שליט על הלב, ובכך פותחים את השער לשינוי וזיכרון טבע המדות. ולכן לא נמצא כ"כ בחסידות אריכות בשלילת הקמצנות ומעלת הנדבנות, לדוגמא, אלא את ההדגשה איך לחשוב ולהתנהג ע"פ השכל.

מתוך מאמרים נבחרים אלו, נוכל לצייר לעצמנו כיצד יראו החיים כשנזכה לעבוד בצורה כזאת. נעמיק להבין את טבע הנפש והמידות הטבעיים, וכך נוכל גם לזהות מהי המדה הטבעית שאינה מתוקנת שעולה אצלנו בלב, ו'לתפוס' את עצמנו לפני שתבוא לידי פועל.

הסיכומים ומערכי השיעורים נערכו ע"י הרה"ח ר' **שמעי' שי' מרינובסקי**, משפיע בתו"ת קרית גת, שכשרונותיו המרובים נראים בעליל מתוך דפים אלו, ובעזר ובהדרכת רבים מהמשפיעים וחברי הנהלות. הפרוייקט כולו מתנהל בהכוונת והדרכת המשפיע הדגול הרה"ח ר' **אשר שי' פרקש**, משפיע ראשי דישיבת ליובאוויטש בבונוס איריס, ארגונינה. ההוספות נערכו ע"י הרה"ח ר' רפאל נחמן שי' דובאוו, משפיע במתיבתא אהלי תורה.

כאן המקום להודות מקרב ולב עמוק לסגן יו"ר המל"ח הרה"ח ר' **משה יהודה שי' קאטלארסקי** ולכל צוות מרכז אגף 302 על שותפתם המלאה ועזרתם המרובה בהבאת תוכנית זו, ושאר תכניות העומדות על הפרק בימים אלו, לידי פועל.

תפילתנו שטוחה לפני שומע תפלה, שנזכו להיות מתאימים להקרא בשם תמימים, דער רבי'ס קינדער, ולגרום אך ורק נח"ר לכ"ק אדמו"ר זי"ע. ושיהי' עבודתנו בבירור מידותינו בימים אלו, הבירור האחרון שיכשיר העולם לדירה בתחתונים, ונזכו לעלות לרגל בימי חג השבועות הבעל"ט לבית המקדש השלישי, בביאת משיח צדקינו במהרה בימינו ממש.

הרב מנחם מענדל שי' איטצינגער

איגוד מתיבתות וישיבות ליובאוויטש

ר"ח אייר תשפ"ב

בירור ה'תוקף' של נפש הבהמית מתוך 'שימת לב'

מאמר ד"ה משכני תש"א

[מאמר פתיחה לתלמידי ישיבה קטנה]

המאמר מבאר את פרטי מצוות הקרבת העומר בנפש האדם, בהקדמת מעלת ההתבוננות ושימת הלב בעבודת ה' בכללות.

עבודת הקרבת העומר, שהיא עבודת בירור נפש הבהמית, מתבארת ע"פ הבנת מהותה של נפש הבהמית, ש'עיקרה מדות', ויש לברר את התקוף שלה, ה'קמה', ואחר כך לברר את כל מדותיה בפרטיות.

בס"ד, במדבר, תש"א

סדר העבודה של הקרבת העומר - להביא את מרוצת נה"ב לקדושה

משכני אחרין נרוצה, הביאני המלך חדריו נגילה ונשמחה בך, והנה הפסוק קאי על ד' אופני גילויים שלמע' בד' זמנים שונים המקיפים כללות ענין ותכלית ברה"ע, והם יצי"מ, ספה"ע, מ"ת, זמן הגלות וגאולה האחרונה ע"י מלך המשיח שהיא גאולה שלמה. דגאולת מצרים לא היתה גאולה שלמה, שהרי משה ידע שיהיו עוד בגליות אחרים כמארז"ל (ברכות ט' ע"ב) הייתי עמהם בצרה זאת ואהי' עמהם בשעבוד מלכות, אמנם גאולה האחרונה עם היות שבאה ע"י יסורים גדולים שהם חבלי משיח אבל הגאולה תהי' שלמה שיקיים השי"ת את כל היעודים הטובים שהבטיח להאבות וע"י הנביאים.

וזהו משכני אחרין נרוצה דמשכני קאי על יצי"מ שהי' הגילוי בדרך מלמע' למטה בלא הלבשה בדרכי הטבע כלל. דהאותות והמופתים שהיו במצרים הם עונשים שפרעה ועבדיו וכל מצרים היו מחוייבים להענש ע"פ דיני התורה עבור העבידים את בני ישראל בפרך כמבואר ענינו במקומו, אבל הגאולה היתה שלא בהלבשה בדרכי הטבע ולכן נקרא זה בשם משכני דכמו כשקונים איזה חפץ הרי הקני' היא ע"י המשיכה שמושך את החפץ שקנה מרשות לרשות היינו ממקום למקום דבמשיכה זו

נעשה החפץ הנקנה שלו והוא נעשה בעל החפץ, הנה כן הוא בגילוי אלקות שהאיר בלילה הראשון של פסח שפעל המשכה בנש"י שיצאו ממצרים ערות הארץ אל הקדושה והיינו דבמשיכה זו נעשים אנחנו נש"י קנינו ית' כמ"ש כי תהיו אתם ארץ חפץ והוא ית' הוא אדונינו, אמנם ההמשכה נרגשת רק בהנה"א אבל בנה"ב אינו נרגש הגילוי של מעלה ונשאר על עמדו בחומריותו,

וזהו אחריו נרוצה והכוונה שההמשכה שבנה"א תפעול הזזה גם בנה"ב שגם היא תזיז ממקומה שהיא מושקעת בגשמיות ומוטבעת בחומריות ותבא במרוצה לאלקות, וההמשכה דנה"ב לאלקות מתוארת בתואר מרוצה להיות שכך טבעה בעצם מהותה שהיא במרוצה דוקא המורה על התוקף והרתיחה.

וכמו שאנו רואים בחוש דכל עניני הנה"ב באיזה דבר שהוא העיקר בעניני המדות הן באהבה והן בשנאה והן בהתפארות הנה הכל הוא בתוקף גדול וברתיחה עצומה, אַז דאָס וואָס ער וויל, ווייל ער זייער שטאַרק און דאָס וואָס ער וויל ניט, וויל ער ניט זייער שטאַרק, לכן הנה כשבא לתאר מהותו של הנה"ב מתארו בתואר מרוצה.

ובכדי שיהי' אחריו נרוצה היינו אשר המשכני הנרגש בנה"א יפעול גם בנה"ב שתהי' בהמשכה לאלקית הוא ע"י הקרבת העומר שהיו מקריבין בששה עשר, דכך הוא סדר המועדים בעבודה, דאור לארבעה עשר בודקין את החמץ, שמכניסין אור בארבעה עשר והבדיקה אינה ע"י אבוקה כ"א ע"י נר יחידי בכדי לבדוק בחורין ובסדקין ובארבעה עשר שורפין אותו ושלוחי ב"ד יוצאין לסמן ולציין את תבואת השעורים שקוצרין בשביל העומר ושוחטין את הפסח ואוכלין אותו עד חצות אור לחמשה עשר, וחמשה עשר חג היציאה ממצרים ובלילה במוצאי החג קוצרין את העומר שבא משעורים להקריב ממנו עשרון סלת. אבל בשיעור תבואת העומר שממנו יונף העשרון הנה יש בזה שתי דיעות, ר' ישמעאל וחכמים, ר"י אומר הי' בא בשבת משלש סאין ובחול מחמש וחכמים אומרים אחד בשבת ואחד בחול משלש הי' בא, ומהבהבין אותו באור שהוא אש לקיים בו מצות קלי, ונותנים אותו ברחיים של גרוסות שאין טוחנת דק אלא עבה בכדי שלא יתערבו הסוכין של קליפת השעורים עם קמח השעורים עצמם דזהו גרש וכרמל, הגוש הוא מהקליפה והכרמל הוא מהשעורים עצמם ומנפים אותה בשלשה עשר נפות הלכה למשה מסיני עד שמעמידין אותו על עשרון, והיינו שמהשלשה או חמש סאים תבואת שעורים נשאר רק עשרון אחד ואותו מקריבין בששה עשר, ולהיות שהקצירה עצמה היא המצוה לכן תיקף אחר הקצירה מתחילין לספור ימי העומר מ"ט יום, ז' פעמים ז', ומצות העומר הוא מן הקמה ומן הלח שבקמה ומצותו לקצור בלילה דוקא ודוחה את השבת.

ב

‘שימת הלב’ לאחר ההתבוננות מביאה לחמימות בעבודת ה’

ולהבין כ"ז בעבודה בנפש האדם, ילהק"ת משנת"ל דעם היות אשר בעבודת הוי' הנה ההתבוננות נוגע יותר מכמו ההשגה, דכל השגה אלקית איזה שתהי' טובה היא והעיקר הוא ההתבוננות בכל זה הרי ההתבוננות עצמה שהיא הסתכלות החזקה אינה מספקת עדיין כ"א צריך שתהי' שימת לב הן בהתבוננות עצמה והן בהנוגע לעצמו שיהי' הדבר נוגע לו, והשימת לב היא דוקא המביאה חיות בהמדות, והיינו דעם היות דענין ההתבוננות הוא מה שמביא את אותה המדה המחויבת מן ההשגה ההיא, דכל השגה והשגה מחייבת מדה לפי מהותה וענינה של ההשגה וההתבוננות בההשגה מביאה את המדה וההסתכלות החזקה שבהתבוננות מביאה שהמדה תהי' בפועל דבר וכאשר המדה כבר באה בדבר בפועל הרי יש בה חיות אם כן איזה התחדשות פועלת השימת לב הלא כבר הגיע אל התכלית הנרצה והוא להיות פועל דבר מההשגה, והיינו דהטוב או מניעת הרע שמשגי במוהו יבא בפועל א"כ מה בא השימת לב להוסיף.

אך הענין הוא, דלכבר זאת מה שהשימת לב הנה לפעמים פועל ועושה דבר מה שההתבוננות אינה יכולה לפעול הנה לכבר זאת הרי פעולת השימת לב הוא גם בהמדות הבאות ע"י ההתבוננות, שע"י השימת לב נעשה חיות במדות באופן אחר לגמרי מה שמבלעדי השימת לב א"א להיות אשר במדות יהי' חיות רב מופלא ומזוכך ביותר, והיינו דעם היותה מדה דענינה התרגשות והתפעלות אבל עם זה היא מלאה חיות שכלי.

והענין הוא דהנה בטבעי בנ"א יש סוגים שונים יש מי שהוא יקר בעיני עצמו ויש מי שבטבעו אינו יקר בעיני עצמו כ"כ. שההבדל ביניהם הוא דמי שהוא יקר בעיני עצמו הרי התפעלות נפשו בכל דבר הוא בהתפעלות גדולה ביותר למה שהוא טוב לו הוא אוהב באהבה גדולה ונמשך אליו בחוזק ובמרוצה גדולה ואינו נח ושקט עד אשר משיג הדבר ההוא ומדבר בזה הן בהפלאות טוב הדבר ומבאר ומסביר זאת באריכות גדולה והן בהטוב לו מזה ושהוא נהנה בהנאה מרובה מאשר השיג הדבר הטוב הזה ולהיפוך אם הדבר רע לו היה בורח ונבדל ונזהר מהדבר ההוא בהתפעלות גדולה ביותר ומרעיש בבהלה ופחד ומורא גדול, ומי שבטבעו אינו יקר בעיני עצמו כ"כ הנה הגם שאדם קרוב לעצמו בכ"ז אינו נמשך בתוקף ההתפעלות במה שהוא אוהב וטוב לו ואינו נבדל ונזהר בהתפעלות יתירה ממה שהוא שונא ורע לו.

ובעבודת הוי' הרי עיקר גדול הוא החמימות וההתפעלות בהתרגשות גדולה בכל דבר עבודה בעבודת הוי', מיט אַ קאָך און אַ ברען, והיינו שהן האהבה והקירוב להטוב ומועיל והן השנאה וריחוק מהרע ומזיק יהי' בהתפעלות והתרגשות גדולה ביותר דזהו פי' וענין אוהב מצוה וירא חטא דאוהב מצוה פירושו שהוא אוהב את המצוה עצמה וירא חטא הוא שירא ומפחד מהחטא עצמו וזה נעשה ע"י השימת לב דהשימת לב מביאה הרגש זה, אָט דעם געפיל, האָלט האָבן אַ מצוה און מורא האָבן פאָר אַ עבירה דאָס קומט דורך שימת לב, לפי ששימת לב ענינה שמביאה החיות להשגה בפעולת המדה, והיינו שהמדות הבאות על ידי התבוננות יהי' בהם החיות דהשגה כנ"ל, ועוד יותר שע"י השימת לב הנה גם במי שאינו יקר בעיני עצמו נעשה התפעלות גדולה ביותר בא' משני אופנים אם באהבה או ביראה, והיינו שהשימת לב דוקא מביאה את החיות דהשגה בפועל דבר בהמדות ועי"ז דוקא נעשה הזדככות המדות.

טז

נה"א עיקרה מוחין, נה"ב עיקרה מדות, וביוררה ע"י הקרבת העומר

וביאור העניין הוא, דהנה כללות עניין המדות מתיחסות אל הנה"ב ועם היות דהנה"א ונה"ב שניהם האצילים ובראם הקב"ה על צד השלימות והיינו שבשניהם יש שכל ומדות דהנה"א הוא שכל ויצ"ט הוא מדות, וכן הוא שהיצה"ר הוא מדות והנה"ב הוא שכלי בכל זה ה"ה חלוקות בעצם מהותן, דהנה"א הנה עיקרו שכל ושכלו הוא שכל אלקי והיצ"ט הם המדות דהנה"א ולהיותן אלקי בעצם מהותו הנה בו נרגש הגילוי של מעלה ביצי"מ ונעשה בו המשכה, דזהו משכני.

אבל הנה"ב עם היות שיש בו שכל ג"כ הנה לבד זאת דשכלו הוא שכל אנושי שהוא רק שכל הנקנה, וכמו ההפרש בין חכמת התורה לחכמת העולם דחכמת התורה שהיא שכל אלקי הרי בכל סברא וסברא נרגש האלקי שבזה עם פילט זיך די געטליכקייט וואָס אין דעם, משא"כ בחכמת העולם שהוא רק שכל אנושי, דשכל הנה"א שהוא אלקי הוא שכל עצמי אבל שכל הנה"ב אינו שכל עצמי כ"א שכל הנקנה הנה לבד זאת הרי עיקרו הוא מת וכללית עכו הוא רק איך להוציא מדותיו מהכח אל הפועל ולכן הנה נקרא בשם נפש הבהמית שהבהמה הנה עיקרה מדות דזהו ההפרש הכללי בין מין המדבר להבע"ח, שהאדם הנה עיקרו שכל, ומדותיו הן ע"פ השכל, והבע"ח עיקרם מדות ושכלם הוא רק איך להוציא מדותיהם מהכח אל הפועל. וכ"ה ההפרש בין הנה"א והנה"ב, דהנה"א עיקרו שכל, והנה"ב עיקרו מדות.

והעבודה הוא שהמדות דנה"ב יתבררו ע"י השכל דנה"א והיינו דנה"א יפעול השנוי בהמדות דנה"ב שיתהפכו לטוב גמור, דזהו הקרבת העומר משעורים שהוא מאכל בהמה היינו דבכדי שהגילוי דחמשה עשר שהו"ע המשיכה בדרך מלמעלמ"ט יפעול בהנה"ב הוא ע"י הקרבת העומר שהוא הנה"ב ובא מן השעורים שהוא מאכל בהמה דעיקרו מדות.

והנה הקרבת העומר הוא רק עשרון קמח סלת אבל בהתבואה שממנה בא העשירון הוא שלש סאין לדעת חכמים שהם ג' מדות חג"ת שהם עקרי מדות ונצח והוד הם ענפי המדות ואשר ע"כ בתקון מדות חג"ת מתתקנות גם ענפי המדות. ולדעת ר' ישמעאל הנה מאחר דיש חלוקי דרגות בסוגי הנה"ב הנה בהכרח שיהיו חלוקי דרגות גם באופני הקרבתו, דהנה יש מי שהנה"ב שלו היא בדרגא דכבש שהיא בהמה דקה שקולה קול רחמים מפחדת ורועדת תמיד היינו שהיא נוחה ועלובה, והיינו דטבע הנה"ב שלו הוא בדברים אסורים אינו רוצה כלל אלא שגם לתאות גופני אינו משתוקק כל כך ולזאת הנה ע"י בירור וזיכוך החג"ת שהם עיקרי המדות מתתקנים ג"כ ענפי המדות, אבל יש מי שהנה"ב שלו הוא עד שהיא ג"כ בהמה דקה אבל טבעה לדקור בקרני' ולאכול מן הגזל, דבטבעה אינה נהנית מאכילת בעלי' אלא מהגזל והיינו שהנה"ב רוצה דוקא בדברים אסורים וגם בדברים המותרים אוכל ושותה בלא ברכה שאינו מודה ח"ו בהבורא ב"ה ונק' גזל, ויש מי שהנה"ב שלו הוא בדרגא דשור שהוא בתוקף הרתיחה ובפרט מי שהוא שור נגח הנה הקרבתם הוא מחמש סאין היינו תיקון החמש מדות חג"ת נו"ה, דבתקון חג"ת בלבד אינו מועיל לענפי המדות, וב' אופני טבעי הנה"ב קורא ר' ישמעאל חול ושבת.

וזהו שהעומר מצותו מן הקמה והלח, דקמה מורה על התוקף ולח מורה על הענג, והיינו דעבודת ההקרבה הוא לברר את התוקף של הנה"ב והענג שלו שיהי' באלקות ומצותו בלילה בזמן החשך דוקא במקום שיש מניעות ועכובים בעבודת השי"ת וצריכים להבהב את הקמה הלחה באור עד שהאש ישלוט בכולו לקיים בו מצות קלי שהרתיחה של הנח"ב יהפך תהפך לרתיחה דקדושה וצריכים לשבר את הנה"ב באופן כזה אשר גם מהקליפה הנשברת תהי' ג"כ תועלת, ועם זה לא יתערב עם הקמח הטוב, וכידוע בב' אופני בירור האחר בירור הפסולת מתוך הטוב, והב' בירור הטוב מן הפסולת, והלכה למשה מסיני אשר מהחמש או ג' סאין יניף בשלשה עשר נפה עד אשר יעמידו על עשרון והוא תכלית ועיקר הקרבן.

יז

ביאור ענין התכללות המדות בנפש באופן כללי

והנה אחר קצירת העומר מתחילין לספור ספירת העומר, וכדאי' ברמב"ם הלכות תמידין ומוספין פ"ז הלכה כ"ב מצות עשה לספור שבע שבתות תמימות מיום הבאת העומר שנאמר וספרתם לכם ממחרת השבת ומצוה למנות הימים עם השבועות, והיינו דהקרבת העומר הוא הקרבת הנה"ב, אבל אין זה מספיק עדיין דהנה"ב הוא חלק המוחין היינו שכל השייך אל המדות ומצוות עשה לספור שבתות תמימות שצ"ל בירור המדות דנה"ב. ומצוה למנות הימים עם השבועות, דהשבעה שבועות שהם מ"ט ימי העומר דזהו כנגד ז' מדות שלמות היינו דכל מדה כלולה מז', שבכל יום צריכים לברר מדה אחת דהיינו חלק א' מהמדה, כמו ביום א' צריכים לברר המדה דחסד שבחסד וביום ב גבורה שבחסד וביום השלישי תפארת שבחסד עד שבכלות ז' ימים הראשונים מתבררת מדת החסד בשלימות ושבוע שני' היא בירור מדת הגבורה, דביום ראשון דשבוע שני' הוא חסד שבגבורה וביום שני הוא גבו' שבגבו' וביום השלישי תפארת שבגבורה עד שבמשך שבעה שבועות נשלם בירור כל הז' מדות דנה"ב.

ולבאר הענין איך שכל מדה ומדה כלולה מז' המידת יובן זה ממידת החסד שיש בה כל הז' מדות דידוע דאה' נק' חסד כמ"ש כי אהבת עולם אהבתך ע"כ משכתיך חסד וחסד שבחסד היינו האהבה הנגלית מתוך האהבה הנסתרת שבטבע נפש האדם כמו אהבת האב לבנו כשהיא מתגלית לעיני כל הגם שאין בזה שום התחדשות כלל כי האהבה הטבעית מהאב אל הבן היא תמידית. אך עם זה הנה יציאתה בגילוי מתוך ההסתור המוטבע נק' חסד שבחסד כמו החסדן מצד טבעו הטוב כשמתחסד עם הבריות,

וגבורה שבחסד הוא קו השמאל שבמדה זו והיא מעצמות המדה אלא שהמדה דאהבה מלובשת בדבר שהוא היפוכו כמו לשנוא את מי ששונא לאוהבו ולהרחיקו בכל מיני הרחקה, דהשנאה וההרחקה הן גבורות ודינין ובאות מצד האהבה שאוהב לאוהבו וכן הוא באהבת האב לבנו גורמת שיוכיח את בנו וגם יכהו בשבט מוסר על אשר נטה מדרך הטוב דלולא האה' לא הי' כועס עליו כלל, וכיוצא בזה בכל מה שיתפס האה' בלבוש שהוא היפוכו נק' גבו' שבחסד, הכוונה הדין המסתעף רק מצד האה' שדין זה מעצמות מדת האהבה,

ותפארת שבחסד הוא כאשר ע"י השפעת הטוב והחסד שהבריות מפארים אותו מצד היופי שיש במדה זו והיופי דמדה זו כאשר משפיע למקום הראוי,

ונצח שבחסד הוא כאשר יש לו מניעות ועכובים שלא יוכל להשלים את האה' ולהביאה מהכח אל הפועל הנה מתעורר במדת הנצחון לנצח את כל המניעות והעכובים. דמדת הנצחון היא לפי גודל אהבתו ונק' נצח שבחסד שהיא אור האה' עצמה אלא שמלובשת בנצחון,

והוד שבחסד הוא שמתלבש בלבוש גבו' ללחום בעד אוהבו להצילו מיד אויביו, דוהו מצד האה' עצמה ולכן הנה כל מה שהאה' גדולה יותר יותר יסכן נפשו בעד אוהבו,

ויסוד שבחסד הוא התקשרות ודבקות האוהב בהנאהב,

ומל' שבחסד הוא מה שמדבר אם אוהבו דבורי אהבה בחיבה גדולה מצד גודל אהבתו אליו, וכן הוא בכל הז' מדות שמתכללות זה עם זה, והם המ"ט שערים, היינו שכל מדה כלולה מו' ואז היא בתכלית שלימותה.

יח

התכללות המדות במדת החסד של שתי הנפשות

והנה פרטי מדות היינו שכל מדה ומדה היא על צד השלימות ישנם הן בנה"א בקדושה בעבודת ה' והן בהנה"ב בעניני עולם, וכמו מדת החסד שבנה"א שהיא האה' יש בה חסד שבחסד והוא שהאה' היא בהתגלות בנפשו והיינו דאינה אה' מסותרת בלבד שהיא בהעלם בנפש כאו"א מישראל אלא שמאירה בגלוי בנפשו בהתגלות הלב וליבא פליג לכל שייפין שהאהבה מתפשטת בכל כחות ואברי גופו וכמו אמת המים בעת הפשרת שלגים שאז היא יוצאת ושוטפת גם במקום שע"פ הרוב אין שם מים, כן הוא בענין אהבה זו אות דמקום האהבה היא בלב אבל חסד שבחסד הוא שהאה' מתפשטת בכל כוחות ואברי נפשו דרץ לדבר מצוה ומדבר בענין זה בהתעוררות גדולה ומחשבתו דעתו ושכלו עסוקים וטרודים רק באהבת ה'.

וגבורה שבחסד ששונא את מי ששונא את אוהבו והם המנגדים לד' וכמ"ש הלא משנאיך ה' אשנא ובתקוממין אתקוטט. והיינו מה ששונא מאד את המינים ואהפיקורסים תכלית שנאה יכועס עליהם מאד שאינו יכול לסובלם כלל וכל מה שהאה' היא בתוקף ביותר יותר יגדל הכעס והשנאה על המנגדים,

ותפא' שבח' הוא שאהבתו לה' היא תפארת לנה"א וכמאמר רבותינו ז"ל איזה היא דרך ישרה שיבור לו האדם כל שהיא תפארת לעושי' ותפארת לו מן האדם וכפירוש רש"י,

ונצח שבחסד הוא מה שמנצח את עצמו נגד כל מונע ומעכב מעבודת ה' להתגבר עליהם מבלי לשים לב כלל לכל המניעות והעכובים מפני גודל עוצם אהבתו לה',

הווד שבחסד הוא מה שלוחם עם אויבי ה' ומנגדיו אשר הוא בעצמו אינו מתפעל מהם אלא עוד זאת שהוא מוסר נפשו ממש להרביץ תורה ברכים וכן להסיר כל המניעות ועכובים של מנגדי הוי', ובכלל זה הוא מה שבעבודתו בקיום התומ"צ ולימוד התורה היה לוחם נגד בני האלקים הבאים להתיצב על הוי' שהם מנגדים להוי' דבכללות הנה נש"י מתנהגים ע"י שם הוי' דכתיב כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך הוי' היא ההנהגה שלמעלה מהטבע בטבע היינו דלפי שנש"י מקיימים תומ"צ באופן דמס"נ לכן ההנהגה אתם ג"כ בדרך שלמע' מהטבע ובאים בני אלקי' לקטרג ולתבוע אשר ככל הגוים בני' בהנהגתם כו', והוא בעבודתו במס"נ לוחם נגדם להעבירם ולהסירם,

ויסוד שבחסד היא ההתקשרות והדבקות בהוי' ותורתו ית',

ומלכות שבחסד הוא הדבור שמדבר בענין האה' לאלקות וד"ת חקוקים בכח זכרונו בשביל לחזור עליהם בכל מקום ובכל זמן שהכל הוא משני גודל אהבתו לה' היה מדבר תמיד בענין אה' הוי', דזהו התכללות כל הז"מ דחג"ת נהי"ם כמו שהן כלולות במדת החסד ומשלימות אותה וכן יש התכללות זו גם במדת הגבו' והת"ת וכולם דכ"ז הן מדות דקדושה.

וכתיב את זה לעומת זה עשה האלקים, שיש גם ז"מ טבעים דנה"ב שכולים זמ"ז וכמו באה' זרה שיש בה חסד שבחסד והוא מה שלבו זהה ונהנה בהנאה מרובה מכל עניני' הגשמי' וכל אשר לו יתן בעד תאות נפשו לאכול ולשתות נמשלו כבהמות נדמו ממש, דהיצה"ר הוא בעל הנאה בעצם מהותו בעל הנאה הוא מה שמכניס עונג גם בדבר שמצד עצמו אין בו עונג, דער יצה"ר טראָגט אריין א געשמאַק אין תאוות,

וגבו' שבחסד ששונא ליראי הוי' ומתכעס ומתקצף עליהם, ובפרט כאשר מעוררים אותו על איזה דבר איסור ועבירה שהוא עושה הנה יכנס וירגז ביותר. ותפארת שבחסד שמתפאר בתאוותיו ועביותו וגסותו ככלב שב על קיאו לעשות כל דבר איסור להכעיס.

הוד שבחסד דלא זו בלבד שהוא בעצמו חוטא אלא עוד מחטיא את הרבים ולוחם נגד הקדושה להתיר כמה איסורים.

יסוד שבחסד שהוא טבוע ושקוע ומקושר לכל מיני רע בדבקות עצומה.

ומל' שבחסד הוא הדיבור האסור בשקר ורכילות ולה"ר והעיקר בניבול פה וליצנות וכן הוא בשארי המדות דנה"ב שכלולים מז' העולים מ"ט וזאת היא העבודה דימי הספירה לברר המדות פרטיות דנה"ב.

וזהו משכני אחריו נרוצה הביאני המלך חדריו, דהכוונה היא שיהי' בירור כללות פרצוף הנה"ב שהוא שכל ומדות דאז הנה הגילוי של מעלה הנרגשים בנה"א יפעלו גם בנה"ב. והבירור הזה הוא ע"י קצירת העומר כלילה היינו בזמן המניעות ועיכובים בהסתרים והעלמות על עבודת הוי' ומצותן מן הקמה והלח שהן מסירת התוקף והעונג של הנה"ב בקדושה, וספירת ימי העומר הוא בירור המדות דנה"ב על צד השלימות היינו כל מדה ומדה כמו שהיא כלולה מז' דזהו אחריו נרוצה הנה אז הוי הכנה טובה להביאני המלך חדריו במתן תורה.

מאמר זה הוא חלק מ'המשך' של מאמרי 'עבודה' של הרבי הרי"צ, והוא מקשר את ענין בירור המדות עם פעולת ה'התבוננות' ו'שימת הלב' שצריכה להיות בגשתנו לעבודה שבלב. נקודה זו היא הקדמה טובה לכללות סוגיית בירור המדות: עבודה זו דורשת התבוננות ו'שימת לב' - להרגיש שעניני עבודת ה' הם דבר שנוגע לי באופן אישי!

המאמר ממשיך ללמד אותנו את ענינה של הנפש הבהמית בכלל, ש'עיקרה מדות' בדומה לבהמה, וכן מפרט כמה דוגמאות בסוגי נפש הבהמית. הכלל אומר שלפני מלחמה יש להכיר את האוייב. ובסגנון חסידי - ידיעת המחלה חצי תרופה. כשאנו מבינים מהיכן באות מדותיה של הנפש הבהמית - יש לנו יותר אפשרות להתמודד איתן כראוי.

עבודת בירור נפש הבהמית ומעלותיה

ד"ה משכני תרנ"ה

[מאמר פתיחה לתלמידי ישיבה גדולה]

לענינים המדוברים בסוגייתנו ראוי להתמקד בתחילת המאמר עד ענין "התכללות המדות בנה"ב", נושא "ההבדל בין יחידה של נה"א ליחידה של נה"ב" יכול לשמש כהרחבה, ובהמשך המאמר "ההוספה בנה"א ע"י בירור נה"ב" - אפשר לקחת את הנקודה המרכזית בלא האריכות בענין עבודת המלאכים.

המאמר נפתח בביאור סדר העבודה מיציאת מצרים ועד מ"ת, וממשיך בביאור מפורט איך כל מדה בנפש האדם 'כלולה' משאר המדות, הן בנפש האלקית והן בנפש הבהמית, ואת כולן צריכה הנפש האלקית להפוך לקדושה בימי ספירת העומר.

ומעמיק יותר בביאור ענינו של הרצון הפנימי של נה"א ונה"ב, וכיצד נה"א צריכה להפוך ולברר גם את הרצון הזה.

עבודת בירור נפש הבהמית תביא לעילוי גדול בנפש האלקית, בדוגמת העילוי שפועלים המלאכים שלמעלה. ודוקא עבודה זו עושה את האדם ל'כלי' לגילוי האלקי של מתן תורה.

בס"ד, ש"פ אחו"ק, רנ"ה
סדר העבודה מיציאת מרים למתן תורה

משכני אחרין נרוצה הביאני המלך חדריו נגילה ונשמחה בך. וצ"ל מ"ש משכני ל' יחיד ואחרין נרוצה ל' רבים. אך הענין דהנה הפסוק הזה קאי יצי"מ וספה"ע ומ"ת. כי פי' משכני הי' על אופן בחי' הגילוי אלקות שהי' בלילה ראשונה של פסח, שהי' התגלות אלקות מלמעלמ"ט בלי הקדמת אתעדל"ת כלל. וכמאמר עד שנגלה עליהם ממה"מ הקב"ה וגאלם, הרי דהגאולה הי' רק מפני הגלוי מלמעלה, שע"י שנגלה עליהם ממה"מ ע"ז נעשה הגאולה והיציאה ממצרים.

וז"ע משיכה כאדם שמושך את החפץ שקנה מרשות לרשות, דהיינו ממקום למקום. כמו"כ הגילוי אלקות שהאיר בלילה ראשונה ש"פ פעל המשיכה בנש"י

שיצאו ממצרים ערות הארץ אל הקדושה כו'. אמנם זה הי' בנה"א לבד שעז"א משכני כו'.

ואחריך נרוצה הו"ע ספה"ע שהוא בחי' עומר שעורים מאכל בהמה. ובעבודה הו"ע בירור נה"ב, ולכן ימי העומר הם מ"ט ימים שזהו כנגד ז' מדות וכל מדה כלולה מז' שבכל יום צריכים לברר מדה אחת דהיינו חלק א' מהמדה, כמו ביום א' בחי' חסד שבחסד ובשני גבו' שבחסד עד שבכלות ז' ימים הראשונים מתברר מדת החסד בשלימות, ושבוש שני' היא בחי' גבו' שגם בה יום ראשון חסד שבגבו' ובשני' גבו' שבגבו' כו'. עד שבכלות שבעה שבועות נשלם בירור הז' מדות דנה"ב.

ביאור ענין התכללות המדות

וביאור הענין איך שכל מדה כלולה מז' כמו חסד שבחסד וגבו' שבחסד כו' הענין הוא דהנה ידוע שהאהבה נק' חסד כמ"ש אהבת עולם אהבתיך ע"כ משכתיך חסד, וחסד שבחסד היינו האהבה הנגלית מתוך האהבה המסותרת שבטבע בנפש האדם, כמו אהבת האב לבנו כשהיא מתגלית לעיני הכל, הגם שאין בה התחדשות כי אהבתו טבעית אליו בתמידי' אך יציאתה בגילוי זה מתוך ההסתר המוטבע נק' חסד שבחסד, כמו החסדן מצד טבעו כאשר מתחסד עם הבריות כו'.

ובחי' גבו' שהחסד הוא בחי' קן השמאל שבמדה זו, והיא מעצמות המדה. אלא שמלובשת המדה דאהבה בדבר שהוא הפוכו, דהיינו כמו לשנוא מי מי ששונא לאוהבו, וכיוצא בזאת, שהשנאה גבורות ודינין היא, והיא נמשכה מצד האהבה שאוהב לאוהבו, וכך אהבת האב לבנו גורמת דוקא שיכהו בשבט מוסר על הטותו מדרך הטוב שלולא האהבה לא הי' כועס עליו כלל, וכיוצא בזה בכל מה שיתפס האהבה בלבוש שהוא היפוכו נ' גבו' שבחסד כלומר הדין המסתעף רק מצד האהבה שדין זה מעצמות מדת האהבה הוא, ונ' גבו' שבחסד והם נק' בחי' גבורות ממותקות כמ"ש במ"א [בענין קללות שבמשנה תורה שיהופכו לברכות מפני שמתוך האהבה נאמרו וכאשר יבוער הרע יתגלה האהבה שבהם].

ובחי' תפארת שהחסד הוא דוקא כאשר מתפאר ומתייפה ע"י השפעת הטוב והחסד הזה בעיני הבריות שזהו היופי שיש במדה זו, מפני שיש חסד שהוא יפה ומייפה בתפארת לעושי' ג"כ. משא"כ כשחסד בלתי מפואר כמו כאשר ייטיב חסדו לרשעים וכיוצא. וכמ"ש כי טוב חסדך מחיים וכן מה יקר חסדך וכיוצא שכולם ענין יופי חסד כשנשפע חסד במדת היופי כו'.

ובחי' נצח שבחסד הוא אשר אנו רואים באדם שיש לו איזה אהבה ותשוקה לדבר מה, הנה ישתדל בכל כוחו להמציא אותה הדבר אליו או שיגיע הוא ויתקרב לאותו הדבר. ואם יהיו מניעות רבות מאד עד שאין ביכלתו להשיגו אז יבוא במדת הנצחון שינצח א"ע לעמוד נגד כל מונע וישיג ויגיע לאותו הדבר בנצחון גדול כו'. והרי סיבת הניצוח הזה אינו אלא מצד האהבה, וכל שהאהבה אינו גוברת בו כ"כ לא יוכל לעמוד בנצחון כ"כ נגד כל מונע ומעכב כו'. וערך הניצוח הוא לפי ערך האהבה וזהו הנק' נצח שבחסד, שהוא אור האהבה עצמה אלא שמלובשת הנצחון כו'

[משא"כ מדת הנצח כשהוא מצ"ע בלבד בלתי הגלות בו אור האהבה שאז נק' בדי ערבות שאין בהם טעם וריח כו' היינו נו"ה שנק' ירכין ולא נחשבו מגופי המדות חו"ג כלל. והיינו כאשר אהבתו נסתלקה לגמרי אך רשימה בעלמא נשאר ובה מנצח א"כ להיות נמשך בע"כ כמו האוהב ללמוד בטבע שלפעמים לא יחשוק כלל ינצח א"ע כד' וכמ"ש במ"א אבל נצח זה שמצד הגלות נגלית בו אור האהבה דוקא זהו הנק' נצח שבחסד והיא ממת האהבה ממש כנ"ל הטעם שהרי כל מה שיאהב יותר, יותר יעמוד נגד כל מונע בנצחון כו'],

ובחי' הוד שבחסד י"ל ע"פ מ"ש הפרדס שער עה"כ בערך הוד בשם שע"צ וז"ל הטעם שנק' הוד בהיותו מתלבש במדת הגבורה להשפיל אויביו ולנצח מלחמות ולהציל אוהבי עליון כו' עכ"ל. כי הוד הוא ענף הגבו', והוא ההתגברות להציל את אוהבו ועמ"ש בסידור שער התפלה בד"ה אחרי ה' תלכו בפ' פודה ומציל כל מה שהסוס רץ ומציל כו'. וזהו בחי' הוד שבחסד שמצד האהבה שאוהב אותו ה"ה מתלבש בלבוש הגבו' ללחום עברו ולהצילו מיד האויב, וכמו"כ לנקום בהאויב בעבורו כו'. וכמו לע"ל שיתלבש כביכול בלבוש נקם בשביל נש"י כמ"ש מי זה ברא מאדם כו' ויז נצחי על בגדי כו' שזהו מצד האהבה לנש"י, וא"כ מדה זו היא מעצמות החסד. וכל שהאהבה בתוקף יותר, יותר יתגבר להצילו להנקם בהאויב המעיק ומיציר לאוהבו כו' (וי"ל דענין הגבו' שבחסד הוא רק לשנוא מי ששונא לאוהבו. ומדת ההוד הוא ללחום נגדו לנקום מאתו ולהציל אוהבו מידו' כו'. ועמ"ש בפרד"ס שער מהות והנהגה פכ"ד בענין בחי' נו"ה),

ובחי' יסוד שבחסד י"ל שהוא ענין התקשרות ודביקות האוהב בהנהאב שמצד עוצם אהבתו אליו ה"ה מתקשר ומתדבק בו בכל לבו ונפשו כו'.

ובחי' מל' שבחסד הוא מה שמדבר עמו דבורי אהבה וחבה מצד גודל אהבתו אליו, וכמ"ש באו"ת להמגיד נ"ע בפ' ויסעו ממרה ויבאו אלימה.

וע"ד כל הבחי' הנ"ל בהתכללות במדות החסד איך שכלול משבעה מדות, כמו"כ יתפרשו כל פרטי ההתכללות בכל המדות כמו בגבו' יש ג"כ בחי' חסד שבגבו' וגבו' שבגבו' ות"ת כו' עד בחי' מל'. וכמו"כ במדת הת"ת יש התכללות כולם כו'.

ההתכללות בחסד של נה"א

והנה פרטי מדות ישנם בנה"א בקדושה בעבודת ה', וכמו"כ ישנם בנה"ב ג"כ, וכמו בחי' מדת החסד שבנה"א שהו"ע האהבה יש בה בחי' חסד שבחסד והוא האהבה בהתגלות בנפשו ולא בבחי' אהבה מסותרת לבד שהיא בהעלם בנפש כאו"א מישראל אלא שמאירה בגילוי בנפשו והיינו שהיא בהתגלות הלב, שז"ע אמיתית העבודה בהוי"ר שיהיו בהתגלות דוקא כמ"ש במ"א.

ועוי"ל דחסד שבחסד הוא כשהאהבה היא בהתגלות ביותר, והו"ע האהבה דבכל נפשך שהיא יותר מבחי' אהבה דבכל לבבך, דאהבה דבכל לבבך היא שהאהבה היא בלב לבד, וכל נפשך הוא שאהבה מתפשטת בכ"מ גם בכוחות החיצונים שאינם שייכים לאהבה, שהרי עיקר האהבה היא בלב שהלב אוהב, ומ"מ מתפשטת האהבה גם בשארי כוחות אפי' כוחות החיצונים כו'. ומבו' במ"א משל ע"ז כמו אמת המים העוברת ממקום למקום שהולכת בלאט, ומוגבלת בגדותי' המגבילים אותה והוא מפני שאין בה מים כ"כ ואין הנביעה בריבוי כ"כ כו'. אבל לפעמים כשמתרבים המים כמו בעת הפשרת שלגים או בזמן ירידת גשמים אז מתרבים המים עד שמתפשטים על גדותי' גם במקום שתמיד אין שם הילוך המים כ"א מחמת הריבוי כו'. ועד"ז יובן ההפרש בין אהבה דבכל לבבך לאהבה דבכל נפשך דאהבה דבכל לבבך הוא שהאהבה היא בלב לבד, ואינו יוצא מצד האהבה שהגבלתו שיתפשט גם בשארי הכוחות כו'. אבל אהבה דבכל נפשך היא כמו עד"מ אמת המים שבריבוי המים מתפשטת על כל גדותי' כו', כמו"כ בריבוי האהבה בלב מתפשטת מהלב להיות בכל נפשך בכל כוחות הנפש גם בכוחות החיצונים וכמו שירון לדבר מצוה שמתפשטת האהבה גם בכח ההילוך שברגל, וכדומה בשארי הפרטים בפרטי כחות האדם כמו שמחמת אהבתו וטרדתו בעשיית המצוה ולימוד התורה שוכח על מה שרוצה לאכול כו'.

גבורה שבחסד הוא ג"כ כנ"ל ששונא מי ששונא את אוהבו. והם המנגדים לה' וכמ"ש הלא משנאיך ה' אשנא ובמתקוממך אתקוטט, והיינו מה ששונא מאד את המינים והאפיקורסים שהם מנגדי ה' ה"ה שונא אותם תכלית השנאה וכועס עליהם

מאד שאינם יכול לנשוא אותם כלל וכלל כו'. וכל שהאבהה להן בתוקף יותר, יותר יגדל השנאה והכעס על המנגד כו'.

ובחי' תפארת שבחסד הוא שאהבתו לה' היא בבחי' תפארת לנה"א וכמארז"ל בפ"ב דאבות איזה דרך ישרה גו' כל שהיא תפארת לעושי' ותפארת לו מן האדם כו' וע"ש בפרש"י ז"ל. ובחי' הנצח הוא שנמצח א"ע נגד כל המונע ומעכב מעבודת ה' והתגבר עליהם מפני עוצם אהבתו לה' כו',

ובחי' ההוד הוא להלחם עם האויבי' והמנגדים הנ"ל (וכמו"כ י"ל למעלה שהו"ע מה שבני האלקים באים להתייצב על ה' שהם מנגדים לה' כמ"ש במ"א. והוא לוחם נגדם להעבירם והלהסירם כו')

ובחי' היסוד הוא ההתקשרות בה' בתורתו ועבודתו ית' כו'. וגם שמדבר תמיד בעניני אלקות. וכ"ז מצד גודל האהבה בנפשו לאלקות לכן הוא מדבר תמיד בעניני אלקות כו'. וכמו"כ במדת הגבו' שהוא בחי' היראה בעבודה יש ג"כ התכללות כל הששה מדות, וכמו"כ במדת הת"ת כו', וכ"ז הוא במדות דקדושה.

התכללות המדות בנה"ב

וכמו"כ במדות דנה"ב שהן ז' מדות טבעים דנה"ב יש בהם ג"כ התכללות דכל מדה כלולה מז"מ וכמו באהבה זרה דנה"ב שכלולה מחו"ג כו'. וכמו"כ במדת הגבו' בנה"ב כו'

והגם דשרש הנה"ב הוא מעולם התהו, וענין ההתכללות הוא בתיקון דוקא, אבל בתהו הם בבחי' ענפין מתפרדין, וא"כ איך כל מדה בנה"ב כלולה מז"מ.

אך הענין הוא כמ"ש במ"א שיש דעה שגם בתהו הי' התכללות יו"ד מיו"ד פ"א (והוא שיה' בבחי' ספירה דהיינו שכ"א כלולה מעשר כמ"ש בע"ח) ולא יותר (שז"ע פרצוף והוא בתיקון דוקא), וזהו שכתב הרמב"ם בח"פ שכל הברואים יש להם פעל א' או ב' פעלים, אבל האדם יעשה מעשים רבים משונים זה מזה, א"כ גם הנבראים יש להם ב' פעלים, וכמו העורב שהוא אכזרי ומ"מ יש בו רחמים ג"כ וכשארז"ל (כתובות דמ"ט ע"ב) עורבא בעי בני' והאי גברא לא בעי בני'. ופריך שם והכתיב לבני עורב אשר יקראו. ל"ק הא בחיורוי והא באוכמא, ופרש"י כשגדל הוא משחיר, ואז אוהבין אותו. אבל מתחלתו כשהוא לבן, שונאין אותו. ובתוס' שם ד"ה הא

בחיוורי שיש ב' מיני עורבים לבן ושחור כו'. הרי יש במיני ענין! הרחמים ג"כ. והיינו מפני שספי' דתהו היו ג"כ כלולים יו"ד מיו"ד רק פ"א ולא יותר כו'. ועפ"ז ניחא דנה"ב ששרשו מתהו מ"מ כל מדב שבו כלולה מז"מ כו'.

ועפ"י כל הנ"ל יובן ענין מ"ט ימים שספה"ע דלהיות כל מדה כלולה מז"מ, וגם המדות דנה"ב כלולים ג"כ מז' כנ"ל. ולזה הוא ענין ספה"ע מ"ט ימים לברר כל פרטי המ"ט מדות דנה"ב ולהפכם להמ"ט מדות דקדושה שבנה"א כנ"ל. וז"ע אחריו נרוצה דקאי על ספה"ע שהו"ע הברור דפרטי המדות דנה"ב דבז' שבועות נשלם הברור כו'. ואז הביאני המלך חדקשיו זהו ענין מ"ת, כי חדר הוא ר"ת חסד דין רחמים שז"ע כשר פסול טמא טהור חייב וזכאי שהם בחי' מדות עליונות, ואח"כ נגילה ונשמחה בכך היינו באוא"ס ב"ה עצמותו ומהותו, כי תלת קשרין מתקשרין דא בדא קוב"ה ואורייתא וישראל. והיינו כי ישראל מתקשרין באורייתא, ואורייתא בקוב"ה, ולכן כאשר הביאני חדריו במ"ץ אז נגילה ונשמחה בכך באוא"ס עצומ"ה כו'.

הרצון הפנימי של נפש האלקית

ולהבין בתוס' ביאור מ"ש משכני ל' יחיד ואחריו נרוצה ל' רבים. דגם לפי משנת"ל דמשכני קאי הנה"א ואחריו נרוצה על הנה"ב מ"מ עדיין אינו מוכן למה נאמר משכני ל' יחיד ואחריו ל' רבים.

אך הענין יובן בהקדם מה שאנו רואין שיש בנה"א שני בחי' רצון לאלקות הא' הוא הרצון שנמשך ע"פ השכל בבחי' טעם ודעת, והיינו שכאשר מתבונן באלקות כחור"ח לפום שיעורא דילי' הנה ע"י אריכות ההתבוננות בגדולת אוא"ס ב"ה עי"ז נעשה אצלו רצון לאלקות, שרצון זה נמשך מצד השכל שהשכיל והתבונן בגדלותו ית', ונודע כי הנשמה יש לה חמשה שמות כמארז"ל במד"ר פ' בראשית פי"ד חמשה שמות נקראו לה נר"ן חי' יחידה, הנה בחי' רצון זה נולד מבחי' נשמה וחי'. שנשמה הוא ע"ש מ"ש נשמת שדי תבינם. וחי' היא ע"ש והחכ' תחי', ורצון זה שנולד מבחי' השכלת השכל וההתבוננות במוח התבונה נמצא נמשך מבחי' נשמה וחי' כו'. ולכן רצון זה שע"פ השכל הוא בהגבלה כפי אופן השכל שהולידו (וגם בחי' אהבה דבכל נפשך הנ"ל הוא ג"כ בחי' גבול עדיין שהוא לפי מה שהנפש יכול שאת כו') וגם יש הפסק להאהבה אחר שנפסקה ההתבוננות כו' כמ"ש במ"א וגם יש התחלקות פרטים ברצון זה. כי לבד שיש פרטים באופני האהבה וגם כנ"ל שיש שמדת האהבה בה

1. במיני ענין: כ"ה בגוכי"ק ואוצ"ל: במיני עורבים ענין

כלולה מכל הז"מ, הנה יש בחי' אהבה ויראה וחלוקים ג"כ בהשכל המולידם כו'. וכ"ז בבחי' רצון שע"פ השכל.

ואמנם בחי' רצון הב' הוא מה שיש בנפש האלקית בחי' רצון פשוט שלמעלה מבחי' הטו"ד ולא שהשכל חייב את הרצון כ"א הוא רצון הנפש מצ"ע שלא מצד השכל וההתבוננות כו' כ"א מה שהנפש נתעורר בבחי' רצון פשוט לאלקות. ורצון זה הוא בלתי מוגבל, כי כל הגבלה הוא מצד השכל שבא בהגבלה ומגביל כל דבר כו', אבל למעלה מהשכל אין שם הגבלה כלל, ואינו נפסק לעולם כמ"ש במ"א. וגם לא יש התחלקות מדרי' ברצון זה וכמ"ש בתו"א בהביאור דמים רבים שבפ' תולדות בענין רבקה של שלש בקר דברצון שלמעלה מהשכל אין שם התחלקות האהוי"ר. וכמ"ש מזה במ"א בד"ה וביום הביכורים, רנ"ד. ורצון זה נמשך מבחי' יחידה שבנפש.

וע"ז אמר דהע"ה מכפירים יחידתי, והיינו כי יחידה הוא בחי' הרצון פשוט שלמעלה מן החכ', ונ' יחידה ל' נקבה שמקבלת מבחי' יחיד, כי היא רק ליחידו של עולם לבד היינו ליכלל בעצמותו ית' דוקא ולא שרוצה באיזה גילוי אורות כ"א ליכלל באוא"ס עצומ"ה וכמ"ש מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ, שמים וארץ הם בחי' ג"ע התחתון וג"ע העליון ובכולם לא חפצתי בבחי' פנימיות הרצון כ"א רק אותך ית' לבד כו'. וכח הזה שלא ירצה בשום עונג שבג"ע וכדומה הוא דוקא בכח הרצון פשוט לאלקות שמצד היחידה דוקא. כמ"ש בשעה"ק להרח"ו ח"ג ש"ב, כי רצון זה הוא למעלה מבחי' עונג. וכמו שאנו רואין בגשמיות שהכל תלוי ברצון. שאם ירצה להתענג מדבר זה יתענג ממנה, ואם לא ירצה לקבל תענוג מזה לא יתענג כלל הגם כי בעצם הדבר טוב הוא. לפי שרצון זה הוא מושל ושולט על כל כוחות הנפש דנרנ"ח, שהם ע"פ טעם ודעת ונק' רעדכ"ר שהוא הרצון המקור כל הרצונות כו'.

ובחי' רצון זה ישנו בכאו"א מישראל אפי' בפחותי ערך, כי כל אחד ואחד יש בו בטבעו בחי' רצון זה שלמעלה מהשכל וכמבואר בספרים שגם מי שאין לו רק בחי' נפש, או נפש דנפש, מ"מ גם בחי' יחידה כלולה בה.

ואמנם זה לעו"ז עשה האלקים שגם בבחי' ההיפך יש בחי' יחידה ולא שמקבלת מבחי' יחיד ח"ו, כ"א מחמת שהיא בחי' רצון שלמעלה מהשכל והטעם, וע"כ יכול להיות לאדם רצון חזק במילי דעלמא כעין בחי' רצון זה דקדושה שלמעלה מהטעם, וכמו אם ימשיך על עצמו עול דרך ארץ ביותר שהשכל אינו מסכים ע"ז כלל וכלל ואין זה כ"א מצד רצון הנפש. וכמ"ש בתו"א פי' בשלח בד"ה לטוסתי ברכבי פרעה

וז"ל וכשנעשה התקשרות לזה העולם כ"כ בחזק עד שהוא בלי שכל כלל כו'. ומקור בחי' זו נק' כפירים ע"ש שהרצון הוא בתוקף גדול לכן נק' כפירים כי כוחם רב ועצום ויש בהם תגבורת החיות כו'. וע"ז בקש דוד מכפירים יחידתי להיות בחי' יחידה רק בקדושה לבד לאוא"ס ב"ה בחי' יחידו של עולם כו'.

ההבדל בין יחידה של נה"א ליחידה של נה"ב

אך עדיין צ"ל מאחר שבחי' זו בלעו"ז הוא בחי' יחידה א"כ למה אמר מכפירים ל' רבים, הלא נת"ל שענין בחי' יחידה בקדושה הוא בחי' רצון פשוט שאין בו התחלקות, וזהו שנק' יחידת ל' יחידות בלי התחלקות כו' כנ"ל, וא"כ בחי' יחידה דלעו"ז מאחר שהוא בחי' תוקף הרצון שלמעלה מהטעם ודעת, הרי לכאור' הוא ג"כ בחי' רצון פשוט בלי התחלקות, וא"כ למה אמר כפירים ל' רבים שמשמע שגם בבחי' יחידה זו יש הרבה בחי' עד שיתכן לומר ל' רבים כו'.

אך הענין שבזה חלוק בחי' יחידה שבקדושה מבחי' שבלעו"ז, שבקדושה בחי' יחידה הוא בחי' רצון בלי שום התחלקות מאחר שהוא לאלקות בחי' אוא"ס יחיד של עולם לכן אין בבחי' יחידה שמקבלת מיחיד שום בחי' התחלקות מדרי' כלל. וכמ"ש בתו"א בהביאור דוקבל היהודים דכתי' וקבל ל' יחיד שזהו כמו במ"ת דכתי' ויחן שם ישראל כנגד ההר כולם כאיש אחד, רק שבמ"ת הי' רק התחלה, ובפורים ע"י המס"נ שהי' כל השנה, שנתדבקו בו ית' בבחי' רצון פשוט שלמעלה מהשכל והשגה. הנה בבחי' רעותא דלבא זו כולם משתווים יחד כו' ולכן נא' וקבל ל' יחי' כו', ע"ש באריכות. וזהו בבחי' יחידה דקדושה, אבל בחי' יחידה דלעו"ז הוא רק בחי' תוקף הרצון שלמעלה מהשכל אבל לא שהוא בבחי' רצון פשוט בלי התחלקות, כמשי"ת הטעם.

ושרש הענין הוא בחי' יחידה דקדושה שבנה"א שמקבלת מחי' יחיד א"כ אינו שייך בזה חילוקי מדרי' כלל וכלל, דאוא"ס הוא אחד ומיוחד פשוט בתכלית הפשיטות ואין שם התחלקות מדרי' כלל כו'. לכן גם הרצון שמקבלת מבחי' זו הוא בחי' רצון אחד בלי שיהי' בו התחלקות לפעמים כך ולפעמים כך כו'.

ויובן זה עד"מ בהתקשרות נפש התלמיד לרבו שיהי' שינויים ברצונו לפי אופן קבלתו ההשפעה לפעמים כך כו', כי הרי עיקר התקשרות רצונו הוא בההשפעה, והרי היא מתצמצמת ומתפרדת לכמה אופנים שונים, ולא בכל פעם שוה ההשפעה כו', ולכן יש שינויים ברצון התלמיד, ולפעמים הוא רוצה השפעה כזו ולפעמים השפעה כזו.

אבל התקשרות רצון הבן אל האב שהיא אל עצם נפש האב לא שיתקשר בההשפעה מאתו, וכידוע בענין אהבת הבן אל האב שאין זה מצד שמאכילו ומשקה אותו ומשפיע לו טוב, כ"א הוא התקשרות עצם בעצם דהיינו עצם נפש הבן בעצם נפש האב, ולכן בהתקשרות רצון זה לא יהי' שינויים כלל, דמאחר שנתקשר בעצם נפש האב, והרי העצם הוא אחד ואינו משתנה לעולם וא"כ כשנתקשר בהעצם לא יהי' שינוי בהתקשרות דדוקא כשההתקשרות הוא בההשפעה דהיינו בהגילוי אור ממנו, והרי הגילוי אור משתנה ונפרד לכמה פרטים בחילוקי אופנים שונים, ממילא יש שינוים בההתקשרות לפי אופני פרטי ההתגלות, וגם לפעמים רוצה באופן התגלות ולפעמים באו"א כו' (והיינו לפי שהתקשר בדבר שיש בו פרטים כו') אבל כשההתקשרות הוא בהעצם והעצם הוא פשוט אין בו חילוקי פרטים ואינו משתנה לעולם, ממילא לא יהי' שינוי בהתקשרות ג"כ כו'.

והנמשל מזה יובן בב' בחי' רצון הנ"ל דברצון שע"פ השכל יש התחלקות דמהחכ' למטה יש חילוקי מדרי' פרטים מפני שהוא בחי' גילוי אור ולא עצם, אבל בבחי' רצון פשוט שלמעלה מהטו"ד דהיינו בחי' יחידה שדבוקה באו"א"ס עצומ"ה יחיד ומיוחד כמ"ש חבוקה ודבוקה בך. א"כ ממילא בהרצון הזה אינו שייך התחלקות כלל כנ"ל בהתקשרות הבן בעצם נפש האב כו'. וכ"ז בקדושה.

אבל בלעו"ז גם בבחי' יחידה שהוא בחי' תוקף הרצון שלמעלה מהשכל, יש בו ג"כ התחלקות מדרי', וכמו שאנו רואין בחוש בתוקף הרצון דנה"ב בהבלי עולם ותאוות ותענוגים גשמיים כו'. הנה הגם שהרצון הוא בתוקף גדול מאד, מ"מ הרי אנו רואין שהוא רוצה כמה וכמה דברים שונים וכל אחת מהם בתוקף גדול מאד, וגם לפעמים הוא באהבה בתוקף גדול ולפעמים באכזריות נוראה כו'. הרי יש בו התחלקות שהרצון בא בכמה פרטי דברים, וגם בתחלקות המדות כו' כנ"ל, וטעם הדבר הוא דלכאור' מאחר דמ"מ הוא למעלה מהשכל ולכן הוא בתוקף כ"כ, איך באמת בא בריבוי התחלקות פרטים, אך הענין הוא לפי שהוא בעצם מבחי' הפירוד, והתקשרות הרצון הוא בדברים שהם בעצם נפרדים, והם כל הדברים הגשמים שהם נפרדים בעצם, וא"כ בהכרח שיבוא הרצון בפירוד בהתחלקות כמה רצונות. וה"ז בהיפוך מהקדושה דהיינו בחי' יחידה דנה"א, דנה"א הוא מבחי' התיקון שהוא בחי' הביטל ויחוד ולכן ה"ה מתדבק ומתקשר באו"א"ס עצומ"ה בחי' יחידו של עולם בבלי' יחיד כו' כנ"ל. לכן הוא בבחי' רצון פשוט בלי שום התחלקות כו'. אבל הנה"ב דשרשו מהתו ענפין מתפרדין, וה"ה בבחי' הפירוד ולכן כל רצונו ג"כ בדברים נפרדים, ממילא בא הרצון בבחי' התחלקות כמה רצונות, וזהו נפשות עשו ל' רבים משום דבלעו"ז גם ביחידה שבו יש הרבה רצונות והם בתוקף גדול כו', משא"כ

בקדושה בחי' יחידה הוא בחי' רצון פשוט בלי התחלקות לפי שמקבל מבחי' יחיד כו' כנ"ל.

ועפ"י יובן מ"ש משכני ל' יחיד ואחריך נרוצה ל' רבים, דמשכני קאי על הגילוי דלילה ראשונה ש"פ שנגלה עליהם ממה"מ הקב"ה וגאלם והיינו שנגלה עליהם בחי' אוא"ס עצומ"ה וכמ"ש ועברתי באמ"צ כו' לא ע"י מלאך כו' אלא הקב"ה בכבודו ובעצמו כו' אני הוא ולא אחר כו' דהיינו גילוי בחי' עצמות אוא"ס כו' כמ"ש במ"א. ועי"ז נתעורר בנש"י בחי' יחידה שבנפש כו' (והו"ע בחי' אמונה פשוטה שלמעלה מטו"ד כו' שהאיר בהם בחי' יחידה שבנפש כו'). וזהו שאמרז"ל למה צדיקים דומים בפני השכינה כנר בפני אבוקה, ועד"מ כשמתגלה האבוקה ממילא נמשך הניצוץ אלי' כמו"כ ע"י גילוי אוא"ס ב"ה ממילא נמשך הניצוץ האלקי שבכאור"א והיינו גילוי בחי' יחידה שבנפש שהוא בחי' רצון פשוט אליו ית' כו'. וכ"ז הי' רק בנה"א, וז"ש בצאת ישראל ממצרים, שהנה"א יצא ממצרים ע"י התעוררות בחי' יחידה שהוא בחי' רצון הבלתי מוגבל כנ"ל

(והיינו היציאה גם מהמצרים וגבולים דכוחות הנפש החכ"ב ולמטה שהם בחי' גבול וכמו"כ למעלה בעולמות הוא בחי' סדר השתל' בכלל שהוא בחי' מצרים דקדושה. אמנם בריבוי השתל' נמשך מזה בחי' מצרים דלעו"ז שהוא בחי' גבול ממש המעלים ומסתיר לגמרי כו', והו"ע אדמת בני חם שנעשה בריבוי השתל' מק"כ צירופים כו' כמ"ש במ"א ולזאת ענין יצי"מ הוא היציאה גם מבחי' מצרים דקדושה, והיינו להיות בבחי' רצון פשוט דיחידה שבלתי מוגבלת לאוא"ס עצומ"ה שלמעלה מסדר השתל' כו', וי"ל שע"י נמשך בחי' תוס' אור בסדר השתל' שגם משם לא יוכלו לינק ולקבל. וי"ל דזה"ע ספה"ע שאח"כ שהו"ע בירור דנה"ב שהן מדות דלעו"ז שלעומת מדת דקדושה. ז' פרות הטובות וז' פרות הרעות כו', דז"מ דלעו"ז יונקים מז' מדות דקדושה כו'. וספה"ע הוא שלא יוכלו לקבל מהקדושה וגם לבררם ולהפכם לקדושה כו', ועמ"ש במ"א בד"ה וספרתם בענין מקיף ופנימי כו'. ולכן תחלה צ"ל היציאה דנה"א בבחי' יחידה שבה כנ"ל ואח"כ הוא הבירור דספה"ע כו').

ומפני דיצי"מ הוא בבחי' יחידה שבנפש לכן נא' משכני ל' יחיד משום דיחידה שבנה"א הוא בחי' רצון פשוט שלמעלה מהתחלקות כו' כנ"ל, אבל ספה"ע שהוא בירור הנה"ב עז"א אחריך נרוצה ל' רבים, דלהיות דבנה"ב יש ריבוי פרטים גם ביחידה שבה יש ריבוי רצונות לכן על בירור דנה"ב אמר נרוצה ל' רבים דהיינו בירור

ריבוי הרצונות דנה"ב. וזהו וספרתם ל' ספירות ובהירות דהיינו לספר ולזכך הריבוי רצונות דנה"ב ויתפכו מן הפירוד אל היחוד כו'.

ההוספה בנה"א ע"י בירור נה"ב
א. שורש המדות למעלה מהשכל

אך עדיין צ"ל מהו הכוונה בכריאת הנה"ב ושירד הנה"א לברר ולזכך את המדות עד שירוך אחרי ה' כו'. שזהו ירידה גדולה להנה"א לגבי כמו שהוא למעלה כידוע. ובודאי שהירידה היא צורך עלי' וצ"ל מהו העלי' שנעשה בהנה"א ע"ז. ולפי משנת"ל הלא יש בהנה"א גם בחי' הרצון פשוט שלמעלה מטו"ד וא"כ מה מתוסף בהנה"ב? ע"י שמברר את הנה"ב כו'.

אך הענין הוא דהנה כתי' והניף את העומר לפני ה' וקאי על אהרן כה"ר שהוא מניף את העומר. וצ"ל ענין העומר וההנפה הוא ע"י אהרן דוקא. והענין הוא דהנה העומר הוא של שעורים מאכל ומזון לנפש הבהמה שנפש הבהמה תחי' ממאכל שעורים ומו"כ למעלה בבחי' אצילות בבחי' שם ב"ן שבגימ' בהמה, שהמאכל שלה הוא מבחי' מל' שבמל' שהוא החיות שמתפשט בעולמות להחיותם שנק' לפעמים בשם עומר שעז"נ והעומר עשירית האיפה הוא, כי הוא רק חלק עשירי מכללות בחי' מל', ונחשב לבחי' הדומם, כמשל דיבור האדם שאין בעצם אותיות הדיבור שום שכל ומדה רק בחי' דומם לבד לגבי האהבה שבלב שהוא בחי' חיות רוחני וכ"ש נגד השכל כו'. והגם שמצד הכל הקול נראה בו קצת חיות, אבל הדיבור עצמו אין בו חיות כלל, אלא שנמשך לתוכו הכל הלב בתחלה ואח"כ חיות יותר והוא האהבה שבלב שמתגלית בו, וכן השכל ואז נבנה הדיבור בבנין מהות דבר מה שמתגלים ונראים בו דברים רוחנים, שהם השכל והמדות שהם רוחנים בעצמותם ומתגשמים כדיבור, אבל הדיבור עצמו בלא התגלות מדה ושכל אינו רוחני.

וכמו"כ בבחי' דבר ה' שהוא בחי' מל' שבמל' המחי' הנבראים מאין ליש מצד עצמו שהוא בחי' דומם לגבי שכל ומדות המתגלים בו (ונק' עפר שבקרקע המשכן) והוא החיות של הנבראים נוצרים ונעשים כו', והחיות הזה עולה אח"כ בבחי' העלאת מ"ן מכל עולם ומכל נברא לפי ערכו ולפי עבודתו עולה החיות למעלה ונעשה מאכל ומזון לבחי' בהמה העליונה כו'. וזהו"ע עומר שעורים, דשעורה הוא בחי' שיעור ה' והוא החיות שנמשך מבחי' ה' בהבראם בה' בראם, שנמשך בבחי' שיעור ומדה

3. בהנה"ב: כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל: בהנה"א

4. ואח"כ חיות: כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל: ואח"כ נמשך חיות

לכאור"א בכל עולם ובכל נברא (וי"ל דזהו"ע העומר שהוא מדה דהיינו בחי' שיעור ה' כו') והעומר שעורה שהוא בחי' החיות כמו שנמשך בנבראים להחיותם, עולה בבחי' העלאת מ"ן ונעשה בחי' מאכל לבחי' בהמה עליונה כו'.

והנה הנפת העומר הוא ע"י אהרן כה"ר, וידוע דאהרן הוא בחי' אהבה דכהן הוא בחי' חסד דהיינו אהבה. וצ"ל ההפרש בין אהבה דאהרן לאהבה דאברהם, דהנה ידוע דאהבה דאברהם הוא בבחי' ז"א, וז"א נק' בן לאור"א, והיינו שהמדה היא ע"פ השכל. וכמו עד"מ באדם למטה כשאוהב איזה דבר אזי תחלה יעלה במוחו שדבר זה טוב והוא הדעת והשכל לאהוב אותו דבר וכפי המשכת השכל כן תהי' המדה, והאהבה באה באופן קצוב באופן כך וכך ובמדידה וגבול לפי אופן הטעם, ואם הי' הטעם והשכל נמשך באופן אחר הי' האהבה ג"כ באופן אחר, נמצא שהחכ' והשכל המחייב את המדה הוא במדה וקצבה, וכמו"כ המדה היא במדה וקצבה כו'. וכמו"כ יובן בבחי' ז"א דאצי' שהוא בבחי' מדה וגבול ע"פ בחי' מוחין העליונים דחור"ב מקור המדה כו'. אמנם בחי' אה"ר דאהר"ן הוא בחי' רב חסד דא"א שלמעלה מבחי' גבול, והו"ע רצון פשוט דיחידה הנ"ל שבלתי מוגבלת כו' כנ"ל. והנה אהרן כה"ר שהוא בחי' רצון פשוט הוא המניף את העומר.

והענין הוא דהנה כתי' אדם ובהמה תושיע ה', וצ"ל למה אדם ובהמה דוקא. אך צ"ל תחלה מהות ענין המדות. דהנה אנו רואין שהמדות נמשכין מהשכל כדשמתבונן בשכלו שזה הדבר טוב לו מיד נתעורר בלב באהבה וחמדה לאותו הדבר הרי שהמדה נמשכה מן השכל. וא"כ הי' צ"ל דכאשר נולד לו שכל אחר שאינו טוב לו אותו הדבר הי' צ"ל שיבוטל המדה, דמאחר שהמדה נמשכה מהשכל, וא"כ כשיבוטל השכל הי' צריך שיבוטל ג"כ המדה שנמשכה ממנו. ואנו רואין שאינו כן. אלא אף שיבוטל השכל מ"מ המדה לא בטלה, אמנם בזה גופא אנו רואין שיש הפרש בין מדות רוחניים למדות גשמיים. דבמדות רוחניים באמת כן הוא ע"פ הרוח כדשמתבטל השכל המולידה מתבטל המדה ג"כ, וגם יתהפך המדה ע"פ השכל, וכמו שאנו רואין בחוש מדות אהוי"ר בעבודה וכמו"כ כל מדה קודם שנתגשמה עדיין כ"א היא ברוחניות עדיין בקל הוא שיהופך ע"י שכל, דכשמתבונן בשכלו באופן אחר מתהפכת המדה ג"כ לפי השכל, אמנם כאשר המדה מתגשמה בלב ובשר הגשמיים והטבעיים אז לא יבוטל ולא יהופך מצד השכל, הגם שתחלת הולדת המדה הוא מן השכל, מ"מ כשהמדה כבר נתגשמה לא תבוטל עוד אע"פ שיבוטל השכל או שיבין בשכלו באופן אחר כו', וכמו שאנו⁵ באהבה וחמדת אכו"ש או בעסק מו"מ שתחלתה

5. שאנו באהבה: כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל: שאנו רואין באהבה

היא ע"פ השכל, שהשכל מחייב שצריך לעסוק במו"מ לפרנסתו, כפי השכל כן תהי' המדה אם היא בעמקות גדול באיכות טוב הדבר ובהכרח אליו כו' תהי' האהבה חזקה ביותר, וכאשר השכל מצומצם בזה, גם המדה אינה בתוקף כ"כ מ"מ לאחר שכבר באה המדה ללב ונתגשמה בחום הטבעי נעשה בה תוקף גדול בעצם ולא תבוטל כאשר השכל מחייב שא"צ לעסוק במו"מ עד"מ או שלא להרבות במסחר וכדומה, מ"מ לא תבוטל המדה כלל וירצה בהמו"מ ויעסוק כפי יכולתו שלא ע"פ השכל כלל כו'. ולכאור' מאיזן בה להמדה תוקף כ"כ נגד השכל המולידה.

אך הענין כידוע המדות אין עצם שרשם ומקורם מן השכל כ"א שרש ומקור המדות הוא מהרצון העצמי שבנפש למעלה מעלה מהשכל אלא שגילוי הרצון במדות נמשך ע"פ השכל אבל שרשן הוא למעלה מהשכל. וכמו"כ הוא למעלה דשרש ז"א למעלה מאו"א כמא' או"א במזל אתכלילו וז"א בעתיקא אחיד ותליא. וא"כ ז"א מושפע יותר מלמעלה מבחי' הכתר, אלא שבזה או"א גדולים במעלתם שאין השפע יורד לז"א אלא ע"י או"א כו'. וא"כ המדות בשרשן כמו שכלולים ברצון הם בתוקף גדול וכלי גבול. ואח"כ כשנמשכים ע"י המוחין אז נמדדים ונקבצים בבחי' מדה וגבול ע"פ המוחין שמחלישין את המדות ומגבילים אותן כו'.

ועפ"י יובן מה שהמדה כשהיא ברוחניות עדיין ה"ה ע"פ השכל וכשמתבטל מתהפך השכל מתבטל המדה ג"כ. משא"כ כשהמדה נתגשמה אז היא בתוקף ואינה ע"פ השכל, להיות כי המדה מושרשת בעצם הרצון רק שנמשך ע"פ השכל והוא המודד את המדה כו' כנ"ל. ולכן כשהמדה היא ברוחניות עדיין ה"ה כלי לאור השכל. ולכן לפי אופן השכל כן הוא המדה, אבל כאשר המדה נתגשמה אינה כלי לאור השכל אז ה"ה בתוקפה כמו שהיא מצד שרשה ומקורה בהרצון שלמעלה מהשכל כו', ולכן כל שהמדה בגשמיות יותר ה"ה רחוקה יותר מהשכל היינו שאינה כלי לאור השכל ה"ה בתוקף יותר מצד שרשה בהרצון, והגם שהמדה הגשמיות אין לה ערך לכמו שהיתה בהרצון שהיתה הגבה למעלה מערך השכל שנתמצמה בו ועתה היא מגושמת מאד בלב הגשמי עד שאין בה אור השכל כלל, מ"מ ה"ה ממש אותה המדה שברצון אלא שנסתלשלה ע"י השכל עד שנתגשמה כו'.

ב. מעלת המדות במלאכים ובספירת המלכות

וע"פ הנ"ל יובן מ"ש והחיות נושאות שנושאות את הכסא עם האדם שעל הכסא לבחי' או"א"ס בחי' כי לא אדם הוא, דפי' והחיות קאי על חיות המרכבה פני ארי'

6. וכשנתבטל מתהפך: כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל: וכשמתבטל או מתהפך

אל הימין ופני שור אל השמאל והם מלאכים עליונים דעולם הבריאה שנק' בשם בהמות וחיות, דמחנה מיכאל באהבה הוא בחי' פני ארי' שמהימין, וגבריאל ביראה הוא בחי' פני שור מהשמאל כו, ולכאו' צ"ל למה נק' בשם בהמות וחיות הרי יש להם השגה באלקות. אך הענין הוא לפי שעיקר עבודת המלאכים האהוי"ר הוא שלא לפי ערך השכל כלל. אף שיש להם השגה באלקות הוא רק מבחי' מל' בלבד וצדקתן ירונו צדק מלכותא קדישא כו' כמ"ש במ"א. אבל בעצמות או"ס אין להם השגה כלל כמ"ש כי לא יראני האדם וחי שאפי' החיות הנושאות את הכסא אינם רואין את הכבוד בחי' פנימיות אלקות כו'. וא"כ לא הי' צריך להיות להם תוקף האהבה ברשפי אש כ"כ. אלא לפי שעיקרם הוא בחי' מדות לכן נק' בשם בהמות וחיות כמו שהבהמה אין לה שכל רק מדות. והמדות הם בתוקף לפי שאין אור הדעת והשכל מאיר שם לכן המדות הם בתוקף גדול ע"פ תוקף הרצון כו' כנ"ל. וכמו"כ יובן במלאכים שעיקרם הוא בחי' מדות. ושרש המדות הם למע' מהשכל. ע"כ מיד כשמתבונן באלקות נעשה להם אהבה עזה ברשפי אש שאינו מערך השכל כו. ולכן הגם שהמלאכים הם לגבי ז"א דאצי' כערך בחי' בהמה לגבי אדם וידוע דז"א דאצי' נק' בחי' אדם בכלל, דבז"א דאצי' מאיר בחי' הדעת וחוי"ב דאצי' כו' כנ"ל, משא"כ בחי' אהבה דמיכאל אין אור הדעת והשכל מגיע לשם כנ"ל דעיקרם הוא בחי' מדות כו'. אעפ"כ יש יתרון מעלה לאהבת מיכאל עד שהוא נושא את הכסא עם האדם שעל הכסא לבחי' כי לא אדם הוא, והיינו מצד מעלות המדות שלמטה מן הדעת דשרשם בבחי' הרצון העצמי שלמעלה מהדעת כו' כנ"ל.

וכמו"כ הוא בבחי' מל' שנק' מרכבתא דז"א וכמארז"ל בלילא מה עביד קוב"ה ורכב על כרוב קל שלו ושט בחי' אלף עלמין. וידוע דקוב"ה הוא בחי' ז"א, וכרוב קל הוא בחי' מל' וכידוע מענין נשים דעתן קלות, ובאותו מרכבה דבחי' ה"ה שט למעלה מעלה מבחי' ז"א בעצם, והיינו שמל' הוא ג"כ בחי' בהמה ומגיע למקורה ושרשה בחי' בהמה רבה שלפני שאהצי' והיינו בחי' העקודים בכלל (שלמעלה מאצי' שהוא בחי' ברודים כו'), דהמדות דבחי' בהמה דשם נק' בשם בהמה רבה והוא בחי' הבל הדיבור דא"ק שהוא בחי' דומם שבעולם א"ס כו'. וכמו שבאדם התחתון אין גבול וקצבה אלא מן השכל ולמטה, אבל התענוג והרצון כל מה שיש בהם הוא בלי קצבה וגבול אפי' בחי' תחתונה שבהם כמו מדת אהבה שברצון קודם שמדדה קו המדה כו'. שהרי ברצון יש ג"כ טעם נעלם למה ירצה כך, והוא בחי' ח"ס שנק' טעם כמוס לרצון כו'. ויש מדות ברצון שיאיר בהם חכ' דרצון. ויש מדות

7. דבחי' ה"ה: כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל: דבחי' מל' ה"ה.

דבהמה שלא יאיר בהם בחי' החכ' דרצון כו' (וי"ל דנקודים וברודים שניהם יש להם שרש בעקודים, וברודים הוא מבחי' המדות שמאיר בהם בחי' חכ'. ונקודים הוא מבחי' מדות שאינו מאיר בהם בחי' חכ'. או י"ל דבחי' מ"ה וב"ן דאצי' שרשם מב' בחי' הנ"ל), אבל עכ"ז כל פרצוף הרצון הוא בחי' אין, ובחי' כתר דא"א כל הבחי' שבו כולם אינם בבחי' קצבה וגבול. אבל פרצוף החכ' הוא נבדל מערך בחי' הרצון שכל מה שמשתלשל ממנו המה קצובים, ויש להם כליון לפי שהחכ' עצמה נמדדה בבחי' מדה וגבול כו'. אבל בחי' הרצון הוא בחי' בלי גבול כו'. ונמצא דבחי' בהמה דעקודים שהוא בחי' ב"ן דא"ק הוא בחי' בהמה רבה שהוא בחי' א"ס והוא הגבה למעלה מעלה מבחי' חכ' דאצי', ולכן בחי' מרכבתא דשכינתא ששרשה מבחי' בהמה רבה יש לה יכולת לשוט למעלה, מה שאין ביכולת ז"א להגיע מעצמו כו'.

וכמו"כ יובן ענין והחיות נושאות שהם מנושאות מהכסא וגם נושאות את הכסא עם האדם שעל הכסא, ושניהם אמת, שבתחלה הם מנושאות מהכסא, והיינו שהכסא נותן להם כח להתבונן, וכנ"ל דעיקר השגתם הוא מבחי' הכסא בחי' מל' אבל אח"כ ע"י תוקף המדות שלהם ה"ה נושאים את הכסא עם בחי' אדם שעל הכסא דהיינו בחי' בהמה רבה הנ"ל. וזהו שהם נושאים ומרוממים באהבה והעלאת מ"ן שלהם בבחי' קטנות המדות כבהמה בלי דעת הגבה למעלה מאור דעת דאצי' מקור דמקור שורש אהבתם והשגתם והוא בחי' בהמה רבה הקודם להמדת החכ' כו' כנ"ל. וז"ש במלאכים ובשתיים יעופף, דכמו בעוף הגשמי אנו רואים שיש כח גדול בכנפיו להגבי' כל גופו גם את הראש אע"פ שהכנפים נראים שפילים מהגוף וטפלים אליו, מ"מ הרי הכנפים מגביהים אותו למעלה מעלה, הרי יש כח בהכנפים למעלה מאור וחיות נפשו שמלוּבש בגוף העוף כו'. וכמו"כ יובן במלאכים שמעופפים בכנפיהם למעלה, שגוף המלאך יש לו אור וכלי ויש לו בחי' השגה ודעת לומר קדוש ובחי' כנפים שלו שבהם מעופף למעלה הם בחי' אהוי"ר שלו שנק' גדפין שנושאים אותו למעלה ממדריגתו בהשגתו האלקית, שלא הי' יכול לבוא לזה מצד השגת עצמו כלל, כי יש בגדפין כח והארה אלקית במדרי' עליונה יותר עד שיש בכוחו ויכולתו להגבי' גם כלי השגתו למעלה כו'. והיינו כנ"ל דמדת אהוי"ר שרשם בבחי' הרצון הפשוט שלמעלה מהחכ' ודעת. רק שבאים ע"י החכ' ודעת, וזה"ע השגת המלאכים רק לעוררם בבחי' אהוי"ר שבא ע"י השכל ועיקרם הוא בחי' עצם המדות וע"ז הם עולים לשרשם ומקורם בחי' בהמה רבה דהיינו בחי' הרצון הפשוט דבחי' כתר שלמעלה מבחי' ציור אדם העליון. ולכן הם נושאים את הכסא עם בחי' אדם שעל הכסא לשרשם ומקורם בחי' כי לא אדם.

וזה יתרון מעלות מלאכים דבריאה בחי' מיכאל באהבה וגבריאל ביראה לגבי שרשם במדות דאצי' בחי' חו"ג, דמדות חו"ג דאצי' מאיר בהם בחי' גילוי אור חב"ד דאצי' ולכן ה"ה לפי אופן המוחין וכנ"ל במשל במדות הרוחניים שהם כלים לאור השכל ה"ה לפי אופן השכל וכשיוחלף השכל יוחלפה המדה ג"כ כו'. וכמו"כ הוא למעלה במדות דאצי' שהן לפי אופן החו"ב כו', אבל בחי' המדות אהוי"ר דמלאכים דבריאה הם כמו שהמדות נתגשמו בלב הטבעי כו' כמו"כ אהוי"ר דמלאכים היא בבחי' יש ואז הם בתקפם כמו בשרשם בבחי' הרצון כו' כנ"ל ולכן והחיות דבריאה נושאות את הכסא עם האדם שעל הכסא לבחי' אוא"ס דכי לא אדם הוא כו'.

וכמו"כ הוא בבחי' מל' שרש ומקור דבי"ע שהוא ג"כ בחי' בהמה בגימ' ב"ן ה"ה מרכבה לבחי' ז"א דאצי' כנ"ל בענין רוכב על כרוכ קל כו' כמו שהבהמה היא מרכבה לגבי האדם מ"מ ה"ה מעלה את האדם למקום שא"א לו לבוא מעצמו כו' כנ"ל בחי' מל' הגם שהיא למטה מבחי' ז"א מ"מ הרי' מעלה בחי' ז"א למעלה מעלה בבחי' בהמה רבה שלפני האצי' כו'. וז"ש דוד בהמות הייתי עמך. בהמות ל' רבים דהיינו בחי' בהמה שלמטה מן הדעת ובחי' בהמה שלמעלה מן הדעת, והיינו דבהמה שלמטה מן הדעת ובחי' בהמה שלמעלה מן הדעת ובעלייתה ה"ה עולה לשרשה ומקורה כו'.

ג. מעלת הרצון הפשוט של נה"ב

וזהו תכלית כוונת הירידה דנה"א לברר את הנה"ב, דהנה"ב שרשו מבחי' פני שור מהשמאל דשרש שרשו מבחי' בהמה רבה שלפני אצי' כנ"ל, וכשם דהחיות שלמעלה ע"י שהם מנושאות מהכסא דהיינו ההשגה שנמשך להם מבחי' מל' שעיי"ז באים לבחי' האהוי"ר שלהם כנ"ל עיי"ז נושאים אח"כ את הכסא כו' למעלה לשרשם כו' כנ"ל, כמו"כ ע"י שנה"א מברר את הנה"ב עד שיתפעל בעצמו בבחי' אהוי"ר ה"ה מעלה את הכסא היינו הנה"א לשרשו ומקורו בבחי' בהמה רבה כו'. והיינו שהנה"א בא לבחי' רצון פשוט לאלקות בבחי' אה"ר כזו מה שלא יש בהנה"א מצ"ע.

הגם שנת"ל שגם בנה"א יש בחי' רצון פשוט שלמעלה מטו"ד מ"מ אינו דומה כלל לרצון פשוט דנה"ב, דהנה נת"ל דגם בכתר יש בחי' ח"ס והוא טעם כמוס לרצון כו'. והענין הוא דהנה אנו רואין דעיקר מדות תקיפין הוא בבהמה דוקא, ולא ימצא באדם תוקף המדה כ"כ כמו בבהמה או בחסר דעת כו', והיינו לפי שאדם עיקרו הוא בחי' חכ' כמ"ש ויהי' האדם לנפש חי' בחי' והחכ' תחי' וכת' לפי שכלו

8. הרי מעלה: כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל: הרי היא מעלה

יהולל איש שהנהגת מדותיו הם ע"פ החכ' דוקא, וגם בכוחותיו הנעלמים דהיינו בחי' הרצון פשוט שבו יש בו בחי' חכ' בהעלם והיינו בחי' טעם כמוס (ומ"מ אין שם התחלקות, דהתחלקות הוא רק מחכ' הגלוי' ולמטה, אבל למעלה מהחכ' הגלוי' אין שם התחלקות כו') וכמו שאנו רואין בחוש כשאדם מתעקש באיזה ענין שיהי' כך דוקא, הנה גם כמה שיסבירו לו איך שהשכל מנגד לזה, מ"מ יעשה כרצונו והיינו מפני שרוצה בהדבר בבחי' רצון פשוט שלמעלה מהטו"ד, ומ"מ יכול להיות דבמשך זמן יוחלף רצונו וירצה כפי חיוב השכל ואם נאמר שבהרצון הפשוט לא הי' כלל בחי' שכל ואיזה טעם כמוס איך יוחלף רצונו אחר כך על פי הח'. אלא בהכרח לומר שגם מתחלה הי' שם שכל, דהיינו שהי' לו טעם כמוס ונעלם בנפשו על רצונו, ולכן בא אח"כ ג"כ ע"פ החכ' כו'.

אבל אמיתית בחי' רצון פשוט שלמעלה מטו"ד לגמרי הוא בבהמה דוקא ושרשה בבחי' בהמה רבה למעלה בחי' רצון הפשוט דכתר שלא נמדד ע"פ הכ' דכתר גם בהעלם בבחי' טעם כמוס כו' כנ"ל. ולכן הרצון פשוט דנה"ב הוא באופן אחר מבחי' הרצון פשוט דנה"א דבנה"א כל מדרי' שבו הם ע"פ בחי' חכ', משא"כ בנה"ב הוא אמיתית הרצון הפשוט שלמעלה מהטו"ד לגמרי, ולכן ע"י בירור שנה"א מברר את הנה"ב מתעלה הנה"ב בבחי' בהמה רבה שלפני אצי' בחי' אה"ר בתוקף גדול מאד שלמעלה מטו"ד לגמרי כו'. אמנם הכח בנה"א שיכול לברר את הנה"ב הוא ע"י בחי' הרצון פשוט שבנה"א שעיי"ז יכול לברר את הנה"ב (וכמשנת"ל בענין משכני כו'). וכשמברר את הנה"ב אז ה"ה מעלה אותו כו'.

וזהו אדם ובהמה תושיע ה', שהאדם מנהיג את הבהמה ומברר אותה וזה ע"י כח בחי' אה"ר שבו בחי' הרצון פשוט שבאדם ואח"כ הבהמה מעלה את האדם למקום שלא הי' יכול לבוא מעצמו. וזהו אדם ובהמה דוקא בחי' הנה"א והנה"ב דתחלה הנה"א מברר את הנה"ב ואח"כ הנה"ב מעלה את הנה"א כו'.

וזהו והניף את העומר לפני ה', דעומר הוא מאכל בהמה והיינו העלאת מ"ן מכל הדברים הגשמיים התחתונים שעולים תחלה בשרשם בבחי' חיות המרכבה ואח"כ נעשים מאכל בהמה לבחי' מל' האצי', ועיי"ז בחי' מל' עולה למעלה בשרשה ומקורה בה"ר שלפני אצי' כו' כנ"ל. וזהו עומר ללגולגלת דבחי' עומר עולה בבחי' גולגלתא שהוא בחי' רצון שבכתר בחי' בה"ר הנ"ל. אמנם הנפש העומר הוא שצריכים להניף את העומר מאכל בהמה הנ"ל והיינו מה שהנה"א מניף את הנה"ב, וכמו"כ כל הדברים התחתונים השייכים לנה"ט, והמניף הוא אהרן כה"ר, דהיינו בחי' הרצון

פשוט דנה"א והיינו בחי' אדם הנ"ל ואדם ובהמה תושיע ה' כו'. וזהו והניף את העומר לפני ה' שצריכים להניף את העומר שיתעלה בבחי' לפני ה' בחי' רצון פשוט דבה"ר הנ"ל. וההנפה היא לרצונכם היינו ע"י הרצון דנה"א וכנ"ל שהנה"א מניף את הנה"ב דהיינו הנפת העומר להיות בבחי' מאכל בהמה עד שעולה בבחי' בה"ר, ואז נעשה יתרון בנה"א שעולה ע"י הבירור דנה"ב כו'.

וזהו משכני אחריו נרוצה, דמתחלה משכני ל' יחיד דהיינו המשיכה מלמעלה להנה"א לצאת ממצרים וגבולים בכדי שיוכל לברר את הנה"ב, וזה הי' בלילה ראשונה של פסח שהוא ל' ספירות ובהירות שמברר את העומר מאכל בהמה כו' כנ"ל. וזהו נרוצה ל' רבים, משום שכנה"ב יש כמה רצונות בבחי' ריבוי ופירוד כו' כנ"ל ולכן נא' משכני¹⁰ ל' רבים. אבל אח"כ כשמבררים את הנה"ב הוא מעלה הנה"א כנ"ל. וזהו נרוצה שהו"ע הריצה בתוקף הכח שהוא למעלה מבחי' משכני כו' כנ"ל. ואח"כ הביאני המלך חדריו הוא ענין מ"ת.

מעלת הגילוי דמתן תורה

והענין דהנה שני הבחי' הנ"ל דמשכני ונרוצה שניהם הם בחי' אתעדל"ת בכלל, דבחי' נרוצה בודאי בחי' אתעדל"ת שהרי הו"ע העלאת מ"ן דעומר שעורים הנ"ל. ובחי' משכני דנה"א הגם שהוא בבחי' אתעדל"ע, מ"מ ה"ה התעדל"ע לעורר אתעדל"ת כנ"ל בענין והניף את העומר כו' לרצונכם בחי' אדם ובהמה כו', אבל הביאני המלך חדריו הוא בחי' אתעדל"ע שלא ע"פ אתעדל"ת לפי שאין אתעדל"ת מגיע לשם.

והענין דהנה כתי' ביום חתונתו. ודרז"ל זו מ"ת, ופי' חתונתו הו"ע התגלות אוא"ס למטה שלא ע"פ השתל' דח"ע כלל, דאם הי' ע"פ השתל' דח"ע לא הי' הגילוי כ"כ כמו שהי' במ"ת דכתי' וירד ה' על הר סיני שהי' גילוי עצמות אוא"ס למטה כו', אלא שהי' הגילוי שלא ע"פ סדר השתל' והוא מעין דלע"ל דכתי' ביום ההוא יהי' ה' אחד ל' יחוד שיהי' יחוד אלקות למטה. וכמ"ש ולא יכנף עוד מוריך שלא יהי' העלמות והסתרים ויהי' למטה דוקא גילוי אלקות יותר מלמעלה וכאמרז"ל עתידין צדיקים שיאמרו לפניהם קדוש לפי שהי' למטה גילוי אלקות יותר, ובדוגמא זאת הי' הגילוי במ"ת ג"כ, וזהו הביאני המלך חדריו דהיינו בחי' גילוי פנימיות ועצמות אוא"ס שמאיר למטה ממש.

10. משכני: כ"ה בגוכ"ק, ואוצ"ל: נרוצה

והענין יובן ע"פ מ"ש ביוסף ויבא יוסף החדרה ויבך שמה, דפי' החדרה הוא בחי' פנימיות, דהנה כתי' במסתרים תבכה נפשי' ופרכינן בגמ' והא כתי' עוז וחדוה במקומו ומשני לן הא בבתי גוואי הא בבתי בראי, דמ"ש במסתרים תבכה היינו בבתי גוואי, מוכן מזה דחדר הוא בחי' בתי גוואי שעז"א ויבוא יוסף החדרה ויבך כו'. וכמו"כ יובן כאן ענין הביאני המלך חדריו הוא בחי' גילוי פנימיות ועצמות שהי' במ"ת, לפי שאורייתא כילא עילאה דקוב"ה, דהיינו ששם משכן אוא"ס. ע"כ כשנתנה התורה למטה הוא גילוי פנימיות אוא"ס למטה כמו למעלה כו'. והגם שהתורה נתלבשה בדברים גשמיים. מ"מ ה"ה רצה"ע רצונו וחכמתו ממש כו'.

ועי"ז נגלה ונשמחה בך היינו עצמותו ומהותו ממש. לפי שתלת קשרין מתקשרין דא בדא, ישראל באורייתא ואורייתא בקוב"ה, ע"כ ע"י התורה יכול להיות נגלה ונשמחה בך בחי' עצומ"ה. וזהו בך ע"י כ"ב אותיות התורה כו'. אך מ"מ צ"ל קודם שני הבחי' דמשכני ונרוצה כדי שיהי' כלי לקבל גילוי אלקות זה (עמ"ש בלקו"ת בהביאור דוספרתם בענין חמשי' יום) צ"ל תחלה משכני ואח"כ אתערותא דנה"א ע"י בירור דנה"ב, לפי שהעולם נתן בלבו של אדם דהיינו שכל העולמות תלוי' בהאדם, ולכן אחר שמשכני ונרוצה אז הביאני בחדרי תורה ועי"ז נגילה ונשמחה בך בחי' עצומ"ה כנ"ל.

זהו המאמר הראשון והיסודי בביאור סדר עבודת המדות בספירת העומר. לאחר ביאור סדר העבודה ע"פ הפסוק 'משכני אחרין נרוצה' מפרט במאמר את כל ה'פנים' שיכולים להיות למדות, כדי להביא אותנו לעבודת המדות בצורה שלימה ומקיפה.

מהמאמר מובן שהרצון הפנימי של הנפש האלקית באלקות מצד ה'יחידה' הוא נעלה ביותר, והוא למעלה מכל ענין ה'התחלקות' - אין שם מקום לשינוי ויהודי תמיד מאוחד עם אלקות, ואילו הרצון של נפש הבהמית, ה'יחידה' שלה, נתונה לשינויים. כבר מזה יכולים אנו ללמוד על עצמנו היכן נמצא הרצון האמיתי שלנו שאינו משתנה לפי רוחות הזמן ומצב-הרוח..

לעומת זאת, מבחינת התוקף ורצון פשוט שלמעלה מטעם ודעת' - הרצון ה'בהמי' הוא בעוצמה רבה יותר, כפי שאולי כל אחד כבר שם לב בהזדמנויות שונות.. אך אין זה לשם ניסיון בלבד, אלא שניתנה לנו משימה מיוחדת, שעל ידי בירור הרצון הזה נרום את הנפש האלקית למעלה יותר, ממש כמו שהמלאכים שלמעלה מרוממים את כסא הכבוד וכמו שספירת המלכות מרוממת את הספירות שמעליה!

ועל ידי עבודת בירור המדות זוכים להכנס ל'חדר הפנימי' של הקב"ה, האור של מתן תורה, כי לגילוי נעלה שכזה צריכים להכין כלי ראוי.

בירור כל מדה בפרטיות

מאמר ד"ה וספרתם תשי"א

[לכלל תלמידי התמימים כישיבה קטנה וישיבה גדולה]

בס"ד. ל"ג בעומר, ה'תשי"א
(הנחה בלתי מוגה)

דיוק בלשון הפסוק

דיוק בלשון הכתוב "ממחרת השבת" ולא 'ממחרת הפסח'.

א) וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את עומר התנופה¹, והיינו, שבתחילה צ"ל מצות הבאת עומר התנופה, ואח"כ מצות ספירת העומר, מצוה למימני יומי ומצוה למימני שבועי², שמצוה זו היא בין הבאת העומר לחג השבועות.

אך צריך להבין מ"ש וספרתם גוי' ממחרת השבת, דלכאורה, כיון שהכוונה בזה היא ממחרת הפסח³, הול"ל ממחרת הפסח, ולמה נאמר ממחרת השבת.

ובפרט שהצדוקים טעו ואמרו שהכוונה היא ממחרת שבת בראשית, וחכמי ישראל היו צריכים להתווכח עמהם ולהביא ראיות שכוונת הכתוב היא למחרת הפסח³, וא"כ למה לא נתפרש בכתוב ממחרת הפסח, אלא נאמר ממחרת השבת.

פסח, ימי הספירה ומ"ת - אתערותא דלעילא ועבודת המטה

מנחת העומר באה משעורים, מאכל בהמה, מפני שענינה בירור נפש הבהמית

ב) ויובן זה בהקדים ביאור כללות ענין ספירת העומר. דהנה איתא במשנה⁴ כל המנחות באות מן החטין, וזו (מנחת קנאות) באה מן השעורין, וכן מנחת העומר באה מן השעורין. והנה, הטעם שמנחת קנאות באה מן השעורין, מאכל בהמה, מבואר במשנה שם, כשם שמעשי מעשה בהמה כך קרבנה מאכל בהמה. אך עדיין צריך ביאור למה נשתנתה מנחת העומר מכל המנחות שבאה מן השעורין דוקא. וידוע הביאור בזה⁵, שזהו לפי שהעבודה דמנחת העומר הו"ע בירור נפש הבהמית.

יציאת מצרים היתה מלמעלה, ופעלה רק בנפש האלקית - משכני, ספירת העומר היא עבודת המטה, ופועלת בנפש הבהמית - אחרין נרוצה, לשון רבים.

העבודה בנפש הבהמית היא בדרך 'מרוצה', שאצל הנפש הבהמית הכל הוא ב'מרוצה'. ועבודה זו פועלת מרוצה גם בנפש האלקית, עבודה שלמעלה מהגבלה - 'נרוצה' לשון רבים.

וביאור העניין⁵, דהנה הגילוי שהי' ביום א' דחג הפסח הי' בבחי' אתערותא דלעילא מצ"ע⁶, וכמ"ש⁷ בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה, היינו, שענין העבודה מלמטה למעלה התחיל לאחרי יצי"מ, ואילו ביצי"מ היתה ההתעוררות מלמעלה למטה.

וזהו מ"ש⁸ משכני אחרין נרוצה הביאני המלך חדריו גו', משכני קאי על הגילויים דיצי"מ שהיו בדרך אתעדל"ע, שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים כו"⁹, והיינו, שישראל מצד עצמם היו משוקעים במ"ט שערי טומאה¹⁰, אלא שנגלה עליהם כו', שזהו"ע משכני, מלמעלה למטה. וזהו גם מ"ש משכני, לשון יחיד, כי, הגילוי מלמעלה פעל הזזה רק בנפש האלקית, שרק נפש האלקית מרגשת הגילוי מלמעלה, אבל נפש הבהמית נשארה במעמדה ומצבה. וזהו גם מ"ש¹¹ ביצי"מ כי ברח העם, ומבאר רבינו הזקן¹², דלכאורה הוא תמוה למה היתה כזאת, וכי אילו אמרו לפרעה לשלחם חפשי לעולם לא הי' מוכרח לשלחם, אלא מפני שהרע שבנפשות ישראל עדיין הי' בתקפו כו', והיינו, דכיון שהגילוי מלמעלה פעל הזזה רק בנה"א, משא"כ נה"ב נשארה בתקפה, הנה מצד נה"ב הוצרך להיות ענין החפזון והבריחה. וכל זה הוא לפי שהגילוי דיצי"מ הי' בדרך מלמעלה למטה, ואילו ישראל מצד עצמם לא היו כלים לזה, ולכן נרגש הגילוי בנה"א בלבד.

אמנם לאחרי הגילוי דיצי"מ הי' ענין ספירת העומר, שהו"ע העבודה מלמטה למעלה, ועז"נ אחרין נרוצה, היינו, שאין זה באופן דמשכני, מלמעלה למטה, אלא באופן שהריצה היא מעצמו (אליין לויפן), שזוהי העבודה בדרך מלמטה למעלה. וכיון שהעבודה היא מלמטה למעלה, הרי זה שייך גם לנה"ב, ולכן נאמר נרוצה, לשון רבים, שזה פועל הזזה גם בנה"ב.

וזהו גם הדיוק נרוצה, מלשון מרוצה דוקא, כי, כאשר העבודה היא גם מצד נה"ב, הרי זה בדרך מרוצה, כי טבע הנה"ב הוא שכאשר נמשך לאיזה דבר הרי זה אצלו בדרך מרוצה דוקא, והיינו, שאצל הנה"ב לא שייך ענין של הליכה לאט לאט, כי אם בדרך מרוצה, וממה-נפשך, או שאינו נמשך כלל לעניני אלקות, או שנמשך אליהם בדרך מרוצה (והיינו, שכאשר פועלים עליו להיות נמשך לאלקות, הרי זה נעשה אצלו בדרך מרוצה).

ועוד זאת, שכאשר נה"ב נמשך לאלקות בדרך מרוצה, הרי זה פועל ענין המרוצה גם אצל נה"א, והיינו, שנה"א מצד עצמה אין בה ענין המרוצה, והמשיכה שלה

לאלקות היא במדידה והגבלה, אבל ע"י הנה"ב ניתוסף בה תוספת אור, שנעשה בה ענין המרוצה, למעלה ממדידה והגבלה. וזהו אומרו נרוצה לשון רבים, שענין המרוצה הוא (לא רק אצל נה"ב, אלא) גם אצל נה"א.

וכללות הענין דאחריך נרוצה קאי על העבודה דבירור נה"ב, שזוהי כללות העבודה דספה"ע שהיא בדרך מלמטה למעלה, וזוהי ההכנה להענין דמתן תורה, הביאני המלך חדריו.

העיקר בבירור נפש הבהמית - מדותיה הפרטיות

בירור המוחין של נפש הבהמית - ביום אחד, בירור המדות - בעבודה פרטית במ"ט יום. העיקר הוא העבודה בפרטי המדה הנוגעים למעשה, יותר מהעבודה הנעלית של בירור כללות המדה שלא נוגעת לפועל ולא קיבלנו לזה כח בזמן הזה

ג) ובפרטיות יותר הנה בבירור נה"ב יש ב' ענינים, בירור המוחין, ובירור המדות, והם ב' הענינים דהקרבת העומר וספירת העומר¹³. הקרבת העומר הו"ע בירור המוחין דנה"ב, כי, נוסף לכללות הענין שמנחת העומר באה מן השעורים, מאכל בהמה, שמורה על בירור הנה"ב, הנה במאכל בהמה גופא באה המנחה מן הדגן, שמורה על המוחין, כמובן ממארו"ל¹⁴ אין התינוק יודע לקרות אבא עד שיטעום טעם דגן, אלא שזהו"ע המוחין דנה"ב, שכיון שעיקרה מדות, הנה גם המוחין שלה הם קשורים ושייכים אל המדות, שזהו שגם הדגן (מוחין) הוא מאכל בהמה (מוחין) השייכים אל המדות).

ולאחרי הקרבת העומר שהו"ע בירור המוחין דנה"ב, באה העבודה דבירור המדות דנה"ב ע"י ספירת העומר, למימני יומי ולמימני שבועי. והיינו, דהקרבת העומר שהו"ע בירור המוחין השייכים אל המדות, הרי זה ביום א' בלבד, ט"ז בניסן, אבל ספירת העומר שהו"ע בירור המדות עצמן, הנה על זה לא מספיק הבירור בכללות, אלא צריך להיות בירור פרטי, לברר כל מדה ומדה בפני עצמה, ועוד זאת, שהבירור צריך להיות בפרטי פרטיות, לברר כל מדה כפי שהיא כלולה מכל ז' המדות.

והיינו, שהבירור בכללות הוא בדרך מקיף בלבד, ואינו נוגע לפועל, והעיקר הוא העבודה לאט לאט, בכח עצמו דוקא, שזהו הבירור בפרטי פרטיות, כפי שכל מדה כלולה מז' מדות, שע"ז נעשית העבודה באופן שבכל דרכיך דעהו¹⁵, שכל פרטי הענינים דמחשבה דיבור ומעשה יהיו כדבעי.

וזהו שמצות ספה"ע היא לא רק למימני שבועי, דהיינו בירור כל מדה בכללות, אלא העיקר הוא למימני יומי, דהיינו בירור המדות בפרטיות, חסד שבחסד כו' הוד שבהוד כו' עד למלכות שבמלכות.

ובזה יש לבאר דעת רבינו ירוחם¹⁶ שבזמן הזה יש חילוק בין המצוה למימני יומי להמצוה למימני שבועי. דהנה, יש אומרים¹⁷ שגם בזמן הגלות מצות ספה"ע היא מדאורייתא, ויש אומרים¹⁸ שבזמן הגלות מצות ספה"ע היא רק מדרבנן. אך רבינו ירוחם¹⁶ מחלק בין ספירת הימים וספירת השבועות, שספירת הימים, גם בזמן הזה היא מדאורייתא, אך ספירת השבועות היא מדרבנן.

ויש לומר הביאור בזה ע"פ הנ"ל, שספירת השבועות הו"ע בירור כללות המדה, וספירת הימים הו"ע בירור כל פרט ופרט שבכל מדה, ועפ"ז הנה ספירת הימים שהו"ע בירור כל פרטי המדות, כיון שענין זה שייך לעבודה בפועל במחשבה דיבור ומעשה (כנ"ל), שצריכה להיות וישנה בכל עת ובכל זמן, לכן חיוב ספירת הימים גם בזמן הזה הוא מדאורייתא, משא"כ ספירת השבועות שהו"ע בירור כללות המדה, שאין זה שייך לעבודה בפועל במחשבה דיבור ומעשה, הנה אף שיש בזה מעלה לגבי העבודה דמימני יומי, כיון שזהו בירור המדה בכללותה שזהו"ע נעלה יותר, הרי לאידך גיסא, כיון שזוהי עבודה נעלית יותר שאינה שייכת למעשה בפועל, הנה בזמן הזה אין לנו הכח לברר כללות המדה, והכח שניתן לנו הוא רק על מה ששייך לעבודה בפועל.

התכללות המדות בשתי הנפשות

ביאור מפורט של תכללות מדת החסד של נפש האלקית בשבעת המדות

ד) וביאור ענין התכללות המדות¹⁹, איך כל מדה כלולה מזו המדות.

ולדוגמא במדת החסד, שנוסף על כללות מדת החסד עצמה שענינה הוא אהבת הוי', הרי היא כלולה גם מכל המדות.

חסד שבחסד

דענין חסד שבחסד היינו שמצד אהבתו להוי' הרי הוא אוהב את אוהבי הוי', שכאשר רואה מי שעוסק בלימוד התורה וקיום המצוות ביראת שמים, הרי הוא מתעורר באהבה אליו. וכמו"כ מצד אהבתו להוי' הרי התעסקותו בכל הענינים השייכים לתומ"צ היא בזריזות.

גבורה בחסד

וענין גבורה שבחסד היינו שאהבתו להוי' מתבטאת בקו ההפכי, ששונא את מנגדי הוי'.

תפארת שבחסד

וענין תפארת שבחסד הו"ע ההתפארות הבאה מהחסד, שכאשר רואה מי שלומד תורה ומקיים מצוות מתוך נועם ועריכות (מיט א געשמאק), הרי הוא מתפאר על היופי שבתומ"צ, באיזו מדה (אויף וויפל) יכולה התורה לפעול באדם.

עיקרי המדות וענפי המדות

ונוסף על התכללות עיקרי המדות (חג"ת), כלולים בחסד גם ענפי המדות (נה"י),

נצח שבחסד

דנצח שבחסד היינו שמצד אהבתו להוי' הנה גם כאשר יש מונעים ומעכבים, ה"ה מנצח את עצמו לעמוד נגד כל מונע כו'.

הוד שבחסד

ועוד זאת, שכאשר יש התנגדות מבחוץ ואין לו כח כו', כי רבים קמים עלי²⁰, הנה מצד אהבתו להוי' הרי הוא לוחם עם המנגדים כו' שזהו"ע הוד שבחסד.

יסוד שבחסד

וענין יסוד שבחסד היינו שגם כאשר מאיזה טעם אין לו משיכה לתומ"צ, הנה מצד אהבתו להוי' הרי הוא מתקשר לזה בכל תנועות נפשו, עד שמתעורר בתשוקה לתומ"צ,

מלכות שבחסד

ועד שכל המחדומ"ע שלו הם רק בתומ"צ, שזהו"ע מלכות שבחסד.

וכשם שמדת החסד כלולה מכל המדות, כן הוא גם בכל המדות, שכל מדה כלולה מכל המדות.

ביאור דומה בהתכללות של שבע המדות במדת החסד של נפש הבהמית

והנה כשם שבנה"א כלולה כל מדה מז' המדות, כן הוא גם בנפש הבהמית, שהרי את זה לעומת זה עשה האלקים²¹.

חסד שבחסד

וכמו במדת החסד, הנה ענין חסד שבחסד היינו שאהבתו לדברים גשמיים מתבטאת בתשוקה גלוי' לגשמיות.

גבורה שבחסד

וגבורה שבחסד היינו שמצד אהבתו לדברים גשמיים הרי הוא שונא את המנגד לו בענין זה, שכאשר אומרים לו: איך מתאים לך להיות שקוע בענינים בהמיים שאינם לפי מעלת האדם, הרי הוא שונא אותם.

תפארת שבחסד

ותפארת שבחסד היינו שנוסף על המשכתו לענינים גשמיים, הנה הוא גם מתפאר ומתלהב (ער בארימט זיך און קאכט זיך) בזה שהוא נמשך לענינים גשמיים.

נצח שבחסד

וענין נצח שבחסד היינו שגם כאשר מאיזו סיבה חסרה אצלו המשיכה לדברים גשמיים, הרי הוא מנצח את עצמו לפעול תשוקה כו'.

הוד שבחסד

ויתרה מזה, שגם כשישנה התנגדות מבחוץ, שמביישים ומבזים אותו, ואומרים: ראו כיצד יהודי בן אברהם יצחק ויעקב שקוע בענינים בהמיים, ועוד יותר בענינים אסורים, הרי הוא לוחם שזה לא יבלבל את תאוותו, שזהו"ע הוד שבחסד.

יסוד שבחסד

וכל כך גדלה תאוותו עד שבא לידי התקשרות בהתאוה, שזהו"ע יסוד שבחסד,

מלכות שבחסד

ועד שגם המחדו"מ שלו הם בענינים חומריים, וכך הולך מדחי אל דחי, עד שבא לכלל דברים אסורים, שזהו"ע מלכות שבחסד.

ל"ג בעומר – השלמת עיקר העבודה

ענינו של יום ל"ג בעומר – ספירת הוד שבהוד – ה'סיום' של בירור עיקר המדות. בהתאם עבודתו של רשב"י לקשר את התחתון ביותר עם העליון ביותר

ה) והנה עיקר ענין בירור פרטי המדות נשלם ביום ל"ג בעומר²², שהוא בחי' הוד שבהוד, שזהו הסוף לעיקר המדות.

והענין בזה, דהנה הוד שבהוד היא המדריגה היותר תחתונה בענין ההודאה גופא, שמודה שכן הוא אף שאינו מבין בשכלו. והדוגמא לזה, דהנה, יש חכם גדול שנפלא מעיין כל עם בחכמתו, ויש גם חכם קטן, שאע"פ שבכלל יש לו שייכות לענין השכל, הרי, גם הוא אינו מבין את חכמתו הנפלאה של החכם הגדול, ומ"מ, כיון שיש לו שייכות לשכל, הנה אף שאינו מבין את השכל ששומע מהחכם הגדול, הרי הוא רואה שזהו ענין שכלי מופלא ביותר. ולכן, הן אמת שאי אפשר לומר שהוא יודע או משיג את הדבר, אבל בכל אופן הרי הוא מודה (אף שאינו מבין) שצריך להתבטל מלפניו, והיינו לפי שמרגיש שזהו ענין שכלי מופלא ביותר, וכיון שיש לו שייכות לשכל, הרי הוא מבין שצריך להתבטל לפניו, אע"פ שאינו יודע ואינו משיג. אבל איש פשוט ביותר שאינו שייך לשכל כלל, הרי לא שייך לומר עליו אפילו שהוא מבין שצריך להודות ולהתבטל אל החכם הגדול, ומה שמודה ומתבטל, הנה ענין זה גופא הוא אצלו בדרך הודאה.

וזהו ענין הוד שבהוד, הודאה שבהודאה, שענין ההוד (הודאה) גופא אינו מצד חב"ד או מצד חג"ת, אלא מצד הודאה בעלמא. וכמו שאומרים בנוסח מודים דרבנן: מודים אנחנו לך כו' על שאנו מודים לך, הודאה שבהודאה. וזוהי המדריגה היותר אחרונה בקדושה, שעל זה אמרו רז"ל²³ מאן דלא כרע במודים אינו קם לתחיית המתים, כי, גם כאשר אין אצלו ענין ידיעה, הרי כיון שיודע לכל-הפחות שצריך להודות, אזי יש לו תקוה. ואפילו אם אין לו גם ידיעה זו, אבל יכול לפעול בעצמו להודות מצד הודאה בלבד ללא ידיעה, הרי הוא לכל-הפחות בדרגה של הוד שבהוד, ויש לו תקוה. אבל מאן דלא כרע במודים, שחסר אצלו גם ענין ההודאה שבהודאה, אזי שדרתו נהפכת לנחש²³, והיינו, שאין לו שייכות לעניני קדושה.

ובזה יובן הקשר דל"ג בעומר לרשב"י, דהנה, העובדא של רשב"י היתה לקשר עומק רום עם עומק תחת (כמשנת"ל²⁴), ולכן, ההתגלות דעומק רום עד לשרש שרשו למעלה מעלה, היתה בל"ג בעומר, שהוא ספירת הוד שבהוד, שזוהי המדריגה היותר תחתונה בעבודה, שבה נשלמת העבודה דבירור עיקרי המדות, ואז יכולה להיות פתיחת הצינור להמשכת וגילוי שרש שרשו למעלה מעלה, שעי"ז יגיע לכל ישראל גילוי פנימיות התורה.

והכח לפעול פתיחת הצינור לזה הוא ע"י העבודה דהוד שבהוד, שהו"ע הקבלת עול, עולה של תורה²⁵ (כמשנת"ל²⁶), והיינו, שאינו מתחשב בהגבלות דזמן ומקום, וכללות עבודתו היא לגמרי שלא ע"פ טעם ודעת, ולכן, הנה לא זו בלבד שהמקום והזמן אינם מעלימים ומסתירים עליו, אלא אדרבה, שגם בזמן ומקום הרי הוא פועל הענין דוספרתם לכם.

נתינת כח לבירור המדות מ'מחרת השבת'

המקור והכח לעבודת המדות – מבחינת 'ממחרת השבת' שלמעלה מגדרי ההשתלשלות, כמו שביצי"מ ההתחלה והנתינת כח היא מ'הקב"ה בכבודו ובעצמו'

1) וזהו גם מ"ש וספרתם לכם ממחרת השבת דוקא. והענין בזה, דהנה, כללות סדר ההשתלשלות נקבע בדרגא של קדימה ואיחור, מטי ולא מטי²⁷, ובכללות הדברים הו"ע זמנים וסדר זמנים²⁸.

אמנם, כדי שיוכל להיות הענין דוספרתם לכם, לברר את כל סדר ההשתלשלות עד למטה מטה בעומק תחת, הנה הכח על זה הוא ממחרת השבת, בחי' שלמעלה מכללות ענין הזמן²⁹.

דהנה, המדריגה היותר נעלית בענין הזמן הו"ע השבת, שלאחרי ששת ימי החול בא יום השבת שהוא מקודש מכל הימים, דשבת מקדשא וקיימא³⁰, אבל אעפ"כ הרי זה עדיין ענין שבזמן, וכמ"ש³¹ כי ששת ימים גו' וביום השביעי שבת וינפש.

וכיון שזהו עדיין בגדר זמן, הנה עם היות שזהו זמן דקדושה, הרי דיו שיפקיע את עצמו, אבל אין זה מספיק בשביל להפוך השטות דלעו"ז. ולכן, כאשר צריך להיות וספרתם לכם, שהו"ע הבירור עד לעומק תחת, הנה הכח על זה הוא ממחרת השבת, למעלה אפילו מהענין דשבת מקדשא וקיימא, בחי' שלמעלה מסדר השתלשלות.

והענין בזה, דהנה, בשעת יציאת מצרים, היתה האתערותא דלעילא על הענין דכי ברח העם, ועל כללות ההכנה למתן תורה, בכח זה שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים

הקב"ה וגאלם, וכמאמר בעל ההגדה³² אני ולא מלאך אני ולא שרף אני ולא השליח אני הוא ולא אחר, הקב"ה בכבודו ובעצמו, והיינו³³, דכיון שהיו שקועים במ"ט שערי טומאה, הנה אם הי' בא מישהו אחר, אפילו מהדרגות היותר נעלות בקדושה, הרי לא זו בלבד שלא הי' יכול להוציא את בני משם, אלא אדרבה וכו', ולכן הוצרך לבוא דוקא מלך מלכי המלכים הקב"ה בעצמו, שאין לו שייכות כלל לסדר השתלשלות, שזהו מ"ש³⁴ ופסח הוי', שהו"ע הדילוג למעלה מסדר השתלשלות³⁵.

וכמו"כ כאשר ניתנה לבני מצות ספה"ע על כל הזמנים כולם, אזי נאמר להם שהנתינת כח שיוכל להיות וספרתם לכם, שכל המ"ט יום יהיו ספורים, מבוררים ומזוככים³⁶, הרי זה ממחרת השבת, מבחי' שלמעלה לגמרי מסדר השתלשלות אפילו בדרגות שבקדושה, למעלה גם משבת שמקדשא וקיימא.

וכאשר נמשך ממחרת השבת, ונעשית העבודה דוספרתם לכם, אזי באים סוכ"ס להביאני המלך חדריו, דקאי על מ"ת, שאז הי' הענין דאנא נפשי כתבית י הבית³⁷, שניתן לנו (מ'הָט אונז אָפּגעגעבן) עצמות ומהות א"ס ב"ה.

ההכנה למתן תורה

ל"ג בעומר, גילוי פנימיות התורה, הוא הכנה למ"ת, שנוכה שלימוד התורה יהיה כראוי. והוא גם תחילת גילוי נפלאות מתורתך של לעתיד לבוא

ז) אך בתור הכנה לזה ישנו בינתיים הענין דל"ג בעומר, שאז הוא גילוי פנימיות התורה³⁸. והיינו, שאע"פ שסדר ההשתלשלות בלימוד התורה הוא שתחילה לומדים נגלה דתורה ואח"כ באים ללימוד פנימיות התורה, מ"מ, צריך לידע שהכח שיוכל להיות סדר זה גופא הוא עי"ז שיש תחילה הענין דל"ג בעומר, שזהו"ע גילוי פנימיות התורה, שזה נותן כח שלימוד נגלה דתורה יהי' כדבעי למהוי, וגם שע"י נגלה דתורה יבואו לפנימיות התורה.

והענין בזה, דהנה, דוד המלך ביקש גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך³⁹, דאף שלמד לא רק נגלה דתורה, אלא גם פנימיות התורה, מ"מ, לא הגיע להענין דנפלאות מתורתך, כיון שזהו ענין שיתגלה רק לעתיד לבוא⁴⁰, כמ"ש⁴¹ כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות, נו"ן פלאות⁴², שהו"ע שער הנו"ן שיתגלה לעתיד לבוא⁴³.

אמנם, ההתחלה בזה ישנה כבר החל מל"ג בעומר, ע"י רשב"י, שפתח את הצינור להיות גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך, ובפרט ביום הסתלקותו, ל"ג בעומר⁴⁴, שאז הי' ענין גל עיני, דאף שכל ימיו למד רזין דאורייתא, הנה ביום הסתלקותו גילה רזין

טמירין דלא גליאן עד השתא⁴⁶, באמרו, שלא יהי' כדורו עד דרא דמשיחא⁴⁶, שאז יתגלה הענין שאותו פתח רשב"י.

וע"פ הידוע שבכל שנה ושנה מתעוררים עוד הפעם כל הענינים וכללות המעמד ומצב שהי' בפעם הראשונה⁴⁷, הנה כאשר עומדים בל"ג בעומר בתנועה של התקשרות ללימוד פנימיות התורה, לילך בדרך שפתח רשב"י, ולהמשיך זאת על כל השנה כולה, הרי זה הכנה והקדמה להענין דמ"ת, הביאני המלך חדריו, וזהו גם עת המוכשר לבקש ולפעול (אויסבעטן) שתקויים בקשת דוד המלך, גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך, שגם בתורתך, לימוד נגלה דתורה ולימוד רזין דאורייתא, יהי' גילוי הנפלאות, ועד לביאת משיח צדקנו, במהרה בימינו, שהוא ילמד פנימיות התורה עם כל בני' כולם⁴⁸.

1. אמור כג, טו.
2. מנחות סו, א.
3. שם סה, ב.
4. סוטה יד, א.
5. בהבא לקמן - ראה ד"ה משכני תרנ"ה (סה"מ תרנ"ה ע' קעב ואילך). תרס"ח (סה"מ תרס"ח ע' ערב ואילך). ד"ה הנ"ל דש"פ במדבר תש"א (סה"מ תש"א ע' 119 ואילך). וראה גם ד"ה להבין ענין ספה"ע וד"ה משכני - תשי"ח (תו"מ חכ"ב ע' 299 ואילך. חכ"ג ע' 14 ואילך).
6. ראה לקו"ת ויקרא ג, א. אמור לה, ב. ובכ"מ.
7. שמות ג, יב.
8. שה"ש א, ד. וראה ד"ה משכני שבערה 5. אוה"ת שה"ש ח"א ע' נט. ע' עה.
9. הגש"פ פסקא "מצה זו".
10. זהר חדש ר"פ יתרו. ועוד.
11. בשלח יד, ה.
12. תניא פל"א. וראה גם לקו"ת שבערה 6.
13. ד"ה משכני הנ"ל תש"א (סה"מ תש"א ע' 123).
14. ראה ברכות מ, א. מתנות כהונה לב"ר פט"ו, ז. מבוא שערים שער ה ח"א פ"ב בהגהת צמח.
15. משלי ג, ו.
16. ספר תולדות אדם נתיב חמישי חלק רביעי (ויניציאה ש"יג - מד, ג).
17. רמב"ם הל' תמידין ומוספין פ"ז הכ"ב. חינוך מצוה שו. ועוד.
18. תוס' מנחות סו, א. מטה משה אות תרסז. ברכ"י או"ח סתפ"ט סק"א. וראה שו"ע
- אדה"ז או"ח שם סעיף ב וסעיף יז. ועוד.
19. בהבא לקמן - ראה ד"ה משכני תרנ"ה, תרס"ח ותש"א שבערה 5.
20. תהלים ג, ב.
21. קהלת ז, יד. וראה תניא רפ"ו. ובכ"מ.
22. בכל הבא לקמן - ראה סידור (עם דא"ח) שער הל"ג בעומר שג, ג ואילך.
23. ראה ב"ק טז, סע"א. זוהר ח"ב ק, א. ח"ג קסד, א.
24. בהשיחה שלפני המאמר - סעיף ה (לקמן ע' 75).
25. ראה במדבר פ"ח, כא. מדרש שמואל פכ"ט. וראה המשך תרס"ו ע' תו-תז.
26. בהשיחה שלפני המאמר - סעיף ב ואילך (לקמן ע' 72 ואילך).

27. ראה זח"א טז, ב. סה, א. עץ חיים שער ז (שער מטי ולא מטי).
28. סהמ"צ להצ"צ נו, ב. נט, א.
29. ראה לקו"ת אמור שם לה, ד. אוה"ת ויקרא ח"א ס"ע קסז. ח"ג ע' תתסט. ועוד.
30. ביצה יז, א.
31. תשא לא, יז.
32. פיסקא "ויוציאנו".
33. סידור האריז"ל בהגש"פ. לקו"ת צו יב, ג. ועוד.
34. בא יב, כג ובפרש"י.
35. ראה לקו"ת שה"ש טו, ב. ד"ה קול דודי (הא' והב') וד"ה וספרתם לכם – תשל"ו (סה"מ תשל"ו ע' 164 ואילך. ע' 169 ואילך. ע' 211). וש"נ.
36. לקו"ת אמור שבהערה 6 (ומציין לפרדס שער ח פרק ב). ובכ"מ.
37. שבת קה, א (כגירסת העין יעקב). לקו"ת שלח מח, סע"ד ואילך. וראה תניא פמ"ז. ועוד.
38. ראה סה"מ תש"ד ע' 211. וראה גם ד"ה להבין ענין הילולא דרשב"י וד"ה גל עיני – תשל"ז (סה"מ תשל"ז ע' 214. ע' 216. ע' 230). וש"נ.
39. תהלים קיט, יח. ראה המשך חייב אדם לברך תרל"ח פכ"ג ואילך (סה"מ תרל"ח ע' קמז ואילך). וראה גם מאמרים שבהערה הקודמת (סה"מ תשל"ז ע' 218. ע' 229 ואילך).
40. ראה פרש"י שה"ש א, ב. לקו"ת צו יז, א ואילך. ובכ"מ.
41. מיכה ז, טו.
42. זח"א רסא, ב.
43. ראה אוה"ת נ"ך עה"פ (ח"א ע' תפז).
44. ראה פרי עץ חיים שער ספה"ע פ"ז.
45. ראה אדרא זוטא בזח"ג רפז, ב. רצ, א. רצא, א.
46. זהר ח"ב קמז, א. ח"ג נח, א. קנט, א.
47. ראה רמ"ז בספר תיקון שובבים. הובא ונתבאר בספר לב דוד (להחיד"א) פכ"ט.
48. לקו"ת צו שם. ובכ"מ.

המשכת ה'אורות' ע"י עבודה

להבין ענין ספירת העומר תשח"י

[לכלל תלמידי התמימים כישיבה קטנה וישיבה גדולה]

מבאר את ענינה של ספירת העומר, שהוא להמשיך ע"י עבודה את הגילויים שהאיר ביציאת מצרים. ומפרט את ענין התכללות המדות בנפש האדם בכלל ובשתי הנפשות שביהודי.

הגילויים שהאירו ביציאת מצרים משמשים גם כנתינת כח לעבודת ספירת העומר, ולכן יש בהם דמיון לאורות הנמשכים ע"י העבודה

בס"ד. ש"פ בהר-בחוקותי, מבה"ח סיון, ה'תשח"י

(הנחה בלתי מוגה)

ענינה של עבודת ספירת העומר - שהמשכות יבואו בדרך אתערותא דלתתא

להבין! ענין ספירת העומר, שהוא ממוצע בין יציאת מצרים בחג הפסח למתן תורה בחג השבועות, כמ"ש² וספרתם לכם ממחרת השבת (ממחרת הפסח³) גו' חמישים יום גו', ויום החמישים הוא חג השבועות, והממוצע ביניהם הו"ע ספירת העומר.

והענין בזה, דהנה בספה"ע נאמרו ב' ענינים. ענין הא' הוא מ"ש² שבע שבתות תמימות תהיינה, שצריכים להיות תמימות, וענין הב' הוא מ"ש⁴ שבעה שבועות תספר לך מהחל חרמש בקמה, ואיתא בראשונים⁵ א"ת בקמה אלא בקומה, דקאי על הציור קומה כו', והיינו, שצריך להניף חרמש כדי להחרים ולהכרית את כל הענינים (הלא טובים) שבכל הציור קומה⁶. וענין זה צריך להיות בין יצי"מ למ"ת.

דהנה, ההפרש בין יצי"מ ומ"ת הוא, שביצי"מ היו כל הגילויים בדרך אתערותא דלעילא, מלמעלה למטה, שהרי ביצי"מ נאמר⁷ ואת ערום וערי', שלא הי' אצלם ענין העבודה כלל, וכל מעלתם היתה רק ענין האמונה, שהוא בבחי' קטנות, ואין זה בערך לעורר ולהמשיך את המשכות שנמשכו ביצי"מ, אלא כל המשכות היו אז בדרך מלמעלמ"ט, שלא מצד עבודתם כלל.

וזהו ג"כ משנ"ת במ"א⁸ בדברי המדרש⁹ לא זו מחבבה עד שקראה בתי אחותי אמי, שבחי' אמי הוא בחג הסוכות (ובכללות יותר בכל חודש תשרי), ובחי' אחותי הוא

בחג השבועות, ובחי' בתי הוא בחג הפסח, והיינו, שבחגה"פ ישראל הם בבחי' בת, בחי' מקבל, לפי שכל ההמשכות היו בדרך אתעדל"ע מצ"ע. אמנם תכלית הכוונה היא שכל ההמשכות יומשכו ע"י עבודה דוקא, וענין זה נתחדש במ"ת, שממשיכים את כל ההמשכות ע"י העבודה דקיום התומ"צ דוקא.

וההכנה למ"ת היא ע"י ספה"ע, שלכן צ"ל בספה"ע מעין הענינים שבמ"ת, שהו"ע העבודה בדרך מלמטלמ"ע, ועז"נ וספרתם לכם, מען דארף אָנהויבן עפעס אַליין טאָן, והעבודה היא מהחל חרמש בקמה, בקומה, בכל הציור קומה. ובפרטיות יותר הרי זה כמ"ש בפ' בחוקות¹⁰ (שקורין ע"פ תקנת הגאונים קודם חג השבועות¹¹) ואולך אתכם קוממיות, ב' קומות¹², הקומה דנה"א והקומה דנה"ב, והיינו¹³, שמברר את כל הציור קומה דנה"ב, וע"י הבירור דנה"ב נעשה תוספת כח אור וחיות גם בנה"א, וכיון שההוספה בנה"א באה ע"י עבודתו בנה"ב, לכן הנה גם הקומה דנה"א הו"ע שבא מצד עבודתו, היינו, שגם זה הוא בבחינת מעשה ידי להתפאר¹⁴. וענין זה הוא הכנה לקבלת התורה, שהרי התורה ענינה לעשות שלום בפמליא של מעלה ובפמליא של מטה¹⁵, שמזה נמשך גם למטה השלום בין נה"א ונה"ב¹⁶, ולכן צריכה להיות העבודה דספה"ע בב' הקומות דנה"א ונה"ב, ועי"ז זוכים במ"ת לב' הקומות באופן ששניהם באים ע"י עבודתו. וזהו כללות ענין ספה"ע שהוא ממוצע בין יצי"מ ומ"ת, שאותם הענינים שהיו ביצי"מ בדרך אתעדל"ע, הנה בספה"ע נעשית בהם העבודה בדרך עבודה מלמטלמ"ע, שע"י נמשכים אח"כ אותם הענינים במ"ת. וכללות העבודה דספה"ע היא מהחל חרמש בקמה, שהו"ע הבירור בכל הציור קומה, ובב' הקומות, והעבודה היא בבירור המדות, שזהו שבעה שבועות תספר לך, שבעה שבועות הם כנגד שבעת המדות, וכיון שכל מדה כלולה מכל ז' המדות, לכן צ"ל ספה"ע מ"ט יום, בכל פרטי המדות כפי שכלולים זמ"ז.

פירוט ענין התכללות המדות - בנפש האדם בכללות

(ב) וביאור הענין איך שכל מדה ומדה כלולה מז'¹⁷, הנה, מדת החסד הו"ע האהבה, כמ"ש¹⁸ אהבת עולם אהבתיך על כן משכתיך חסד. ומדת החסד כלולה מכל המדות, שיש חסד שבחסד גבורה שבחסד וכו'.

חסד שבחסד היינו שהאהבה לא תהי' רק כפי שהיא מצד הטבע שהיא בהעלם, אלא כפי שבאה בגילוי ובתוקף, וכמו באיש החסד כאשר מדת החסד באה בגילוי להטיב לזולתו. וכמו כן באהבת האב להבן, שהיא אהבה טבעית, אהבה עצמית, הנה ענין חסד שבחסד הוא שאהבתו לבנו באה בגילוי ובתוקף.

וענין גבורה שבחסד הוא שהחסד עצמו בא בהתלבשות בענין של גבורה. והיינו, שאין הכוונה לענין התכללות הגבורה בחסד, שספירת הגבורה כפי שהיא מדה בפני עצמה היא כלולה בהחסד, אלא הכוונה היא להגבורה שהיא מעצמות מדת החסד, היינו, שמצד מדת החסד והאהבה נעשית אצלו פעולה שבגילוי היא ענין של גבורה, שגבורה זו היא מעצמות מדת החסד. וכמו מי ששונא את אויבי האהוב, ששנאה זו באה מצד מדת האהבה עצמה, שכל כך גדלה אהבתו להאהוב, שמצד זה הוא שונא את אויביו. וכמו"כ באהבת האב לבנו שאוהבו שוחרו מוסר¹⁹, הרי גבורה זו היא מצד החסד, ולכן ככל שתגדל אהבתו יגדל ג"כ ענין הגבורה, לפי שאין זה מכלל מדת הגבורה, אלא מכלל מדת החסד כפי שבאה בענין של גבורה.

וענין תפארת שבחסד היינו שהחסד בא באופן של תפארת, תפארת לעושי' ותפארת לו מן האדם²⁰, וכמבואר במ"א הדוגמא לזה, שלפעמים החסד הוא באופן שמטיב לכל, גם לרשעים, ללא הבחנה כלל, שאז אין זה תפארת לו מן האדם, ובמילא אין זה תפארת לעושי', ורק כאשר החסד הוא בהבחנה, הרי זה תפארת לו מן האדם, ובמילא גם תפארת לעושי'.

וענין נצח שבחסד היינו שמצד גודל אהבתו לדבר האהוב הרי הוא מתעורר במדת הנצח להתגבר על כל המניעות ועיכובים המפסיקים בינו להאהוב, לנצח אותם, ולהתקרב אל האהוב או הדבר האהוב עליו. ואין הכוונה כאן למדת הנצח כפי שהיא מצד עצמה, ללא התגלות אור האהבה, והיינו, שגם לאחרי שנסתלק ממנו הרגש האהבה שבלב ונשאר רושם בעלמא, הנה מצד זה עומד בתוקף ועקשנות נגד כל מונע ומעכב לנצחו, שאז מדת הנצח היא מכלל בדי ערבות (כידוע²¹ שנצח והוד נקראים בדי ערבות), שאין בהם טעם וריח²², לפי שאין כאן ענין ההרגש, אלא רק ענין של פועל בלבד. אמנם הכוונה כאן היא לענין הנצח שבחסד, שהוא מכלל מדת החסד ממש, שהחסד עצמו בא בענין של נצח, שמצד גודל אהבתו הרי הוא עומד בנצחון כו', ולכן ככל שהאהבה היא גדולה יותר, כך תגדל גם העמידה בנצחון.

וענין הוד שבחסד הוא כמ"ש בפרדס²³ שנקרא הוד בהיותו מתלבש במדת הגבורה להשפיל אויביו ולנצח מלחמות ולהציל אוהבי עליון, אלא שאין זה מדת ההוד עצמה, כי אם כמשנת"ל בענין הגבורה שבחסד, שהיא ממדת האהבה עצמה, שמצד אהבתו הרי הוא שונא לאויבי אוהבו, וכמו"כ הוא בהוד שבחסד, שהמלחמה כו' באה מצד מדת האהבה, וההפרש בין גבורה שבחסד להוד שבחסד הוא, שהגבורה היא שנאה בלב בלבד, וההוד הוא גם מלחמה בפועל.

וענין יסוד שבחסד היינו שמצד אהבתו הרי הוא מתקשר עם האהוב, וכל שתגדל אהבתו כך תגדל גם ההתקשרות.

וענין מלכות שבחסד היינו שמצד אהבתו הרי הוא מדבר דברי אהבה, או שמדבר גם דברים אחרים בכדי להיות ביחד עם האהוב, וכמ"ש הרב המגיד²⁴ ע"פ²⁵ ויבואו אלימה, שלפעמים אפילו דיבורים אחרים מדברים עמו מחמת האהבה, כמו גבי שאול שדיברו עמו הבנות בענינים אחרים מצד יפיו כו'²⁶.

פירוט ענין התכללות המדות בשתי הנפשות

ג) והנה פרטי המדות הנ"ל ישנם גם בנפש האלקית. דהנה, מדת החסד דנה"א היא האהבה לאלקות, ומדה זו כלולה מכל המדות.

חסד שבחסד היינו שהאהבה לאלקות היא בהתגלות בנפשו. ובעומק ובפנימיות יותר הרי זה כמשנת"ל שבחסד שבחסד האהבה אינה כפי שהיא מצד הטבע, אלא בתוקף, וכמו"כ בנה"א, שענין חסד שבחסד הוא שאהבתו להוי' היא בתוקף, והיינו, שהאהבה היא לא רק בכל לבבך²⁷, אלא גם בכל נפשך²⁷. דהנה²⁸, האהבה היא כמו כל המדות שמקומם בלב, שהלב אוהב, אבל יכול להיות שלא כל הלב ממולא מהאהבה, אלא נשאר בו מקום גם לאהבות זרות. וענין בכל לבבך הוא שלא זו בלבד שנרגשת האהבה בלב, כי אם, שכל הלב הוא ממולא מהאהבה, עד שאינו שייך לאהוב דבר זולתו כלל. אמנם, האהבה דבכל לבבך היא בלב בלבד, ולא בשאר אברי הגוף. ולמעלה מזה היא האהבה דבכל נפשך, שהאהבה היא גדולה כל כך שלא זו בלבד שהיא ממלאת את כל הלב, אלא עוד זאת, שהיא מתפשטת גם לשאר אברי הגוף, וכמו רץ לדבר מצוה²⁹, שזהו מצד התפשטות האהבה עד כח ההילוך שברגל שהוא באבר היותר תחתון, שמצד זה הרי הוא (לא רק הולך לדבר מצוה, אלא) רץ דוקא, שזהו"ע שבאין ערוך כלל. ויש אהבה גדולה יותר, שכל כך גדלה אהבתו עד שמתבטל ממציותו (ער פארלירט זיך) לגמרי מצד גודל אהבתו, וכמו שמצד גודל אהבתו לתורה שוכח שהוא רעב וצמא ושאר צרכי גופו, והיינו לפי שנתבטל ממציותו מצד גודל האהבה.

וענין גבורה שבחסד היינו שהאהבה באה בענין של גבורה. וכמשנת"ל שאין זה שמדת הגבורה כפי שהיא מדה בפ"ע כלולה בחסד, כי אם שגם הגבורה היא מכלל החסד, וכמו השנאה לאויבי הוי', כמ"ש³⁰ תכלית שנאה שנאתים לאויבים היו לי, ולכן ככל שתגדל אהבתו להוי' כך תגדל שנאתו לאויבי הוי'.

ותפארת שבחסד היינו שהאבהה היא באופן של יופי, שמיפה ומפארת אותו, תפארת לעושי' ותפארת לו מן האדם.

ונצח שבחסד היינו שמצד אהבתו להוי' הרי הוא עומד נגד כל המניעות ועכובים המרחקים אותו מאלקות, ומתגבר עליהם ומנצחם, כדי שיוכל לקרב את האלקות אליו או להתקרב לאלקות.

והוד שבחסד היינו שמצד אהבתו להוי' עומד הוא בהתנועה דהוד, להשפיל אויביו ולכבוש מלחמות ולהציל אוהבי עליון.

וענין יסוד שבחסד היינו שמצד אהבתו להוי' הרי הוא מתקשר באלקות, וכאשר מתקשר באלקות אזי אינו שייך להתקשר בענינים אחרים, וכמאמר הידוע³¹ אַז מ'איז צוגעבונדן אויבן פֿאַלט מען ניט אונטן.

וענין מלכות שבחסד היינו שמצד אהבתו להוי' הרי הוא מדבר דברי אהבה, בהדר גאונו כו', או גם ענינים אחרים, וכמו דיבורי התומ"צ כו'.

וכשם שנתבאר במדת החסד איך שהיא כלולה מכולם, כן הוא גם במדת הגבורה ויראה, וגם בשאר המדות, שכל אחת מהן כלולה מכל ז' המדות.

והנה כשם שנתבאר ענין התכללות המדות בנה"א, כן הוא ג"כ בנה"ב, והיינו, שמדת החסד שבנה"ב, שהיא האהבה לעניני העולם, היא כלולה גם מכל המדות, חסד שבחסד, גבורה שבחסד וכו'. וכמו"כ הוא בשאר המדות דנה"ב, שכל אחת מהם כלולה מכולם. והענין בזה, דלכאורה הי' מקום לומר, דבשלמא בנה"א, כיון ששרשה מעולם התיקון, שהוא באופן של התכללות, לכן המדות דנה"א כלולים זמ"ז, אבל נה"ב, שכשמה כן היא, שנקראת בשם בהמה, ששרשה מעולם התהו, שהוא באופן של פירוד, א"כ אין בה ענין התכללות המדות. אך הענין הוא, כידוע³² שיש דעה שגם בתהו הי' ענין ההתכללות, אלא שההתכללות היתה רק מיו"ד ולא יותר, והיינו, שבתיקון ההתכללות היא מיו"ד ויו"ד מיו"ד כו', שאז נקרא בשם פרצוף, אבל בתהו ההתכללות היא רק מיו"ד ולא יותר, שאז נקרא בשם ספירה. וכיון שגם בתהו יש התכללות מיו"ד, לכן גם בנה"ב ששרשה מתהו הנה כל מדה כלולה מכל המדות.

וזהו ענין ספה"ע שהיא העבודה בהציוור קומה דנה"ב ובהציוור קומה דנה"א, שהרי כל נפש היא בציוור קומה, כיון שכל מדה כלולה מכל המדות, ולכן צריכה להיות עבודת הבריור בכללות הקומה דנה"ב, והיינו עי"ז שנה"א מתלבשת בנה"ב

לבררה לזככה ולהעלותה ולייחדה עם הנה"א, ועי"ז נעשה תוספת אור גם בכללות הקומה דנה"א כנ"ל.

נתינת הכח לעבודה - מהגילויים של יציאת מצרים

ד) והנה נת"ל שאותם הענינים שהיו ביצי"מ בדרך אתעדל"ע, צ"ל בהם העבודה בספה"ע מלמטלמ"ע, ואח"כ נמשכים אותם הענינים במ"ת. וכיון שהעבודה בספה"ע היא בב' הקומות דנה"א ונה"ב, שהם בבחי' משפיע ומקבל, לכן הנתינת כח על זה היא מיצי"מ, שיש בו ג"כ ענין משפיע ומקבל. והיינו, דעם היות שכללות הגילויים דיצי"מ הם בדרך אתעדל"ע, מלמעלמ"ט, מ"מ יש בזה גופא ב' החלוקות דמשפיע ומקבל, שהם ב' הענינים דיצי"מ וקרי"ס.

והענין בזה³³, דהנה ביצי"מ כתיב³⁴ אצבע אלקים, שהוא בחי' מלכות, והיינו, שביצי"מ ה' עיקר הגילוי מבחי' מלכות, כמאמר³⁵ נגלה עליהם מלך מלכי המלכים, שזהו גילוי בחי' מלכות דא"ס. ועם היות שהי' גם הגילוי דבחי' (מלך מלכי המלכים) הקב"ה, בחי' ז"א, מ"מ, הנה עיקר הגילוי הי' מבחי' מלכות, וכמאמר³⁶ ובמורא גדול זה גילוי שכינה, דשכינה היא בחי' המלכות. ומ"ש ובמורא גדול, היינו לפי שהי' גילוי בחי' המלכות כפי שהיא בגדלות, בחי' מלכות דא"ס.

אמנם בקרי"ס כתיב³⁷ היד הגדולה (לא רק אצבע, אלא כל היד), שהוא גילוי בחי' ז"א. ועם היות שהי' גם התגלות המלכות, כמ"ש³⁸ בקע ים, בחי' המלכות, מ"מ, עיקר הגילוי הי' מבחי' ז"א. והיינו, שבשניהם (ביצי"מ ובקרי"ס) הי' הגילוי מבחי' ז"א ומבחי' מלכות, והו"ע יחוד זו"ן, אך מ"מ יש הפרש ביניהם, שביצי"מ הי' העיקר מבחי' מלכות, ובקרי"ס הי' העיקר מבחי' ז"א. והרי ז"א ומלכות הם משפיע ומקבל.

אמנם, כל זה הי' בדרך גילוי מלמעלה למטה, ואח"כ נסתלקו הענינים כו', בכדי שימשיכו אותם על ידי עבודה. וזהו הטעם שאין גומרי"ן את ההלל אחרי הימים הראשונים דפסח, לפי שהענינים מתמעטים ומסתלקים כו', בכדי שימשיכו אותם על ידי עבודה³⁹.

וזהו ענין ספה"ע, שאז העבודה היא מלמטה למעלה, ועז"נ וספרתם לכם, ופירש רבינו וספרתם מלשון הארה⁴⁰, והיינו להאיר בב' הקומות דנה"א ונה"ב, שהם משפיע ומקבל (כנ"ל).

וזהו ג"כ מ"ש וספרתם לכם ממחרת השבת, דקאי על מחרת הפסח, כי, הכח על העבודה דספה"ע בענין משפיע ומקבל, הוא מצד זה שבחגה"פ האירו הענינים דמשפיע ומקבל בדרך מלמעלמ"ט, שע"ז ניתן הכח להמשיכם ע"י עבודה.

והנה עם היות שהעבודה דספה"ע היא בדרך מלמטלמ"ע, מ"מ, גם אז ישנה ההמשכה לא רק בבחי' המלכות כמו שהיא בקטנות, אלא גם כמו שהיא בגדלות, היינו, כפי שהמלכות היא מצד המוחין, ועד כפי שהיא בשרשה לפני הצמצום, ולמעלה יותר. וכמו"כ גם בבחי' ז"א, שההמשכה היא לא רק בז"א כמו שהוא בקטנות, אלא גם כמו שהוא בגדלות, והיינו כפי שהז"א הוא מצד המוחין, ולמעלה יותר כפי שהוא מצד שרשו כו'.

וזהו מ"ש שבע שבתות תמימות תהיינה, דענין התמימות הוא ע"ד מ"ש בגמרא⁴¹ ע"פ⁴² שנה תמימה, להביא חודש העיבור, והיינו שתיבת תמימה באה לרבות גם חודש העיבור, שהו"ע של הוספה כדי להשוות שנת הלבנה לשנת החמה.

וכמו"כ הוא גם במ"ש שבע שבתות תמימות, שקאי על ההוספה בבחי' ז"א ומלכות כמו שהם בבחי' הגדלות. וזהו ג"כ מ"ש ממחרת השבת דוקא, ולא ממחרת הפסח, כי מחרת השבת מורה על בחי' שלמעלה מהשתלשלות⁴³.

ועפ"ז מובן שכללות העבודה דספה"ע היא העבודה בבחי' ז"א ומלכות. וי"ל בדא"פ שזהו ג"כ ענין מצוה למימני יומי ומצוה למימני שבועי⁴⁴, דיומי ושבועי הם ז"א ומלכות. וע"י העבודה דספה"ע בבחי' ז"א ומלכות, ממשיכים אותם הענינים בחג השבועות, שזהו מ"ש⁴⁵ במ"ת אנכי הוי' אלקיך, דהוי' אלקיך הוא ז"א ומלכות.

הביאני המלך חדריו במתן תורה - ע"י ספירת העומר

(ה) וזהו ענין ספה"ע שהוא ממוצע בין יצי"מ למ"ת, שאותם הענינים שהאירו מצד עצמם ביצי"מ, צריך להיות בהם העבודה בדרך מלמטלמ"ע בספה"ע, ועי"ז ממשיכים ענינים אלו בשעת מ"ת.

וזהו ג"כ מ"ש⁴⁶ משכני אחרין נרוצה הביאני המלך חדריו נגילה ונשמחה בך, משכני קאי על הזמן דיצי"מ, וכמו אדם המושך דבר שלא מדעתו כלל, והו"ע המשיכה בדרך אתעדל"ע מלמעלמ"ט. אחרין נרוצה קאי על הזמן דספה"ע, ועז"נ נרוצה לשון רבים, שמורה על העבודה בב' הקומות דנה"א ונה"ב. ומ"ש הביאני המלך חדריו קאי על הזמן דמתן תורה, שע"י התורה מתקשרים בהקב"ה, כמאמר⁴⁷

ישראל מתקשרין באורייתא ואורייתא בקוב"ה, ועי"ז נגילה ונשמחה בך, בך בעצמותך⁴⁸.

1. על העתק ההנחה שבספריית אגודת חסידי חב"ד - ציין כ"ק אדמו"ר שליט"א בכתי"ק: "אחרי רנה"ן ד"ה משכני דש"פ אחרי-קדושים תרנ"ה (סה"מ תרנ"ה ע' קעב ואילך)].
2. אמור כג, טו.
3. מנחות סה, ב ואילך. תו"כ ופרש"י עה"פ.
4. ראה טז, ט.
5. רא"ש סוף פסחים. כסף משנה הל' תמידין ומוספין פ"ז הכ"ג בשם ראשונים. שו"ע אדה"ז או"ח סתפ"ט ס"ד. וראה זח"ב פג, רע"א. ועוד.
6. ראה לקו"ת במדבר טו, ד. טז, ד. יז, ג. ד"ה ועשית חג שבועות תרע"ו (סה"מ תרע"ו ע' קד).
7. יחזקאל טז, ז.
8. ראה אוה"ת: בא כרך א ע' רנח. כרך ח ס"ע ב'יתתקיה; שמע"צ ע' א'יתשעג ואילך. סה"מ תרנ"ד ע' קלח ואילך. ד"ה וידבר גו' כה תברכו תשמ"ז.
9. שמו"ר ס"פ פקודי. שהש"ר ספ"ג.
10. כו, יג.
11. ראה תוס' מגילה לא, ב.
12. ראה ב"ב עה, א ובחדא"ג מהרש"א שם. סנהדרין ק, א.
13. ראה ד"ה ועשית חג שבועות הנ"ל. וראה לקו"ת במדבר שם.
14. ע"פ לשון הכתוב - ישעי' ס, כא.
15. סנהדרין צט, ב.
16. ראה לקו"ת מטות פה, ד ואילך.
17. בהבא לקמן - ראה ד"ה משכני תרנ"ה שבהערה 1.
18. ירמ' לא, ב.
19. משלי יג, כד.
20. אבות פ"ב מ"א.
21. ראה זח"א רכ, ב. רסב, א. לקו"ת מסעי צ, ג.
22. ראה ויק"ר פ"ל, יב.
23. שער ערכי הכינויים ערך הוד (בשם ספר שערי צדק).
24. אור תורה סימן קנב (בהוצאת תשס"ו ע' רג).
25. מסעי לג, ט.
26. שמואל-א ט, יא-יג ובפרש"י.
27. ואתחנן ו, ה.
28. ראה גם סה"מ תרפ"ט ע' 263.
29. ראה שו"ע או"ח ס"צ סי"ב. שו"ע אדה"ז שם סי"ג.
30. תהלים קלט, כב.
31. ספר השיחות תרצ"ו ע' 95 ואילך. תו"מ - רשימת היומן ע' רסה. וש"נ.
32. ראה גם סה"מ תרנ"ח ע' כד.
33. בהבא לקמן - ראה סד"ה וספרתם תרע"ג (סה"מ תרע"ג ע' רמז ואילך).
34. וארא ח, טו.
35. הגש"פ פייסקא "מצה זו".
36. שם פייסקא "ביד חזקה".
37. בשלח יד, לא.
38. תהלים עח, יג.
39. ראה לקו"ת צו יד, ד.
40. ראה לקו"ת אמור לה, ב. ועוד.

41. ערכין לא, א-ב. וראה
אוה"ת (יהל אור) לתהלים
עה"פ יט, ח (ע' סז).
42. בהר כה, ל.
43. ראה לקו"ת אמור לה,
ד. לו, ב.
44. מנחות סו, ב.
45. יתרו כ, ב. ואתחנן ה, ו.
46. שה"ש א, ד. וראה ד"ה
משכני באוה"ת שה"ש ח"א
ע' נט ואילך.
47. זח"ג עג, א.
48. אוה"ת שם ע' סז.
ובכ"מ.

במאמר זה מודגשת במיוחד המטרה הפנימית בסדר העבודה הנלמד מהפסוק "משכני אחרך נרוצה": רצונו של הקב"ה הוא שכל האורות והגילויים הנמשכים אלינו יבואו ע"י 'עבודה', שלא נקבלם רק בדרך מתנה מלמעלה אלא נזכה להיות כלים עליהם ע"י בירור וזיכוך פנימי. לכן אנו מייגעים בבירור נפש הבהמית - כדי שאותם האורות שהאירו כבר ביציאת מצרים יאירו ע"י עבודתנו!

ולאידך: האורות שהאירו אינם הולכים לאיבוד, אלא הם נמצאים ומאירים לנפש ומשמשים ל'נתינת כח' לעבודה.

מכאן נוכל להבין את גודל הענין של לעבוד על דבר מה שיבוא 'מתוכנו' ואל רק מפני שחונקנו כך או שאנו יודעים שכך צריך להיות, ובכל זאת - ההרגלים הטובים שיש לנו מתוך 'קבלת עול' נותנים לנו כח לעבודה הפנימית.

מאופן פירוט וביאור ענין התכללות המדות במאמר זה מובן, שענין המדות הכלולות בכל מדה מביא את השלימות של המדה, היינו שהיא בתוקף ובחוזק ולכן היא מתבטאת באופנים שונים.

מכאן נלמד שהסימן לחיבור טוב ופנימי לענין בעבודת ה' הוא - היכולת להביאו לידי ביטוי גם בצורה שלא התרגלתי אליה עד היום.

הוספה:

ספירת העומר הוא המשכת המוחין למדות - להיות הנהגת המדות ע"פ המוחין דוקא

חלק ממאמר ד"ה אני לדודי ועלי תשוקתו תש"ח

ב. [...] ולהבין זה וגם להבין כללות ענין הילולא דרשב"י שהי' בימי ספה"ע בכלל ובספירת הוד שבהוד בפרט, צריך להקדים תחלה כללות ענין ספה"ע בעבודה בנפש האדם.

דהנה ידוע דהעבודה דספה"ע הו"ע המשכת המוחין למדות דלכן סופרים מ"ט יום. דכל אחת ואחת מהז' מדות כלולה מז', דאז הנה לא זו בלבד מה שהמדות מזדככים, אלא עוד זאת שהם מתכללים, ובהתכללות כזו שהם משלימים זה את זה. דכשם שבכללות העולמות הנה מעלות התיקון על התהו אינן בענין העשר ספירות דגם בתהו הם ע"ס שכל ומדות, אלא היתרון הוא בענין ההתכללות. דבתהו הנה הע"ס הם בבחי' ענפין מתפרדין ובתיקון הנה הע"ס הם בהתכללות ומשלימים ז"א. וכן הוא בהעבודה דספה"ע שתהי' ההתכללות בהמדות שישלימו זא"ז והוא ע"י המשכת המוחין למדות.

אמנם עיקר הכוונה הוא המשכת האור שלמעלה מהמוחין. וזהו תספרו חמשים יום שהוא המשכת שער הנו"ן דבינה, שהוא עצם האור שלמעלה מהמוחין.

ובאמת הרי אינם סופרים אלא מ"ט יום, אלא שע"י הספירה דמ"ט יום שהו"ע ההתכללות עד שישלימו זא"ז הנה עי"ז ממשיכים שער נ' שהוא המשכה עצמית ולמעלה מן המוחין.

אמנם ההתחלה הוא מהמשכת המוחין למדות. דמוחין הם מאירים את המדות. דהנה כתי' (קהלת ב' י"ד), והכסיל בחשך הולך וגו', וחכמה הוא אור. דגדר החכמה הוא גדר האור והגילוי וכמ"ש ויהי אור, ואי' בזהר' דא חכמה. ולכן הנה ע"י המשכת המוחין למדות מאירים את המדות להיות הנהגתם עפ"י השכל.

דהנה אנו רואים דבטבעי בנ"א הרי יש כמה חלוקי מדריגות במהות מדותיהם כמו שהוא בטבע תולדותיהם. דישנם כאלו שהם בעלי מדות טובות בעצם מהות טבע תולדותם, והם גומלי חסדים לרעים ולטובים כאחד, בלי שום הבחנה בין טוב לרע.

ובזה גופא הרי יש כמה מדרי' ובכמה אופנים שונים, ישנם כאלו שהם גומלי חסדים בממונם בפיזור רב לצדקה וגמ"ח ומכניסי אורחים, וישנם כאלו שהם גומלי חסדים גם בגופם נוסף על ממונם, והיינו דגם שהם עושים צדקה וחסד בממונם כפי כוחם ולפעמים הנה גם יותר מכפי כחם ועם זה הנה הם עושים צדקה וחסד גם בגופם להטריח את עצמם בכל מיני טרחה בשביל זולתם בכלל, ובשביל ר"ל חולים וסובלי יסורים בפרט, ומרחמים עליהם להיטיב עמהם בכל אופני הרחמנות.

וישנם כאלו שהם נדיבים גם בנפשם, דכל כך גדלה אצלם מדת הטוב והחסד עד שאינם מסתפקים בזה שהם נדיבים בממונם ובגופם, אלא שהם גם נדיבים בנפשם ומשפיעים לרעים כמו לטובים.

וישנם אנשים שהם בעלי גבורה ואכזריות בעצם מהות טבע תולדותם, ובזה גופא הרי יש כמה חלוקי מדריגות.

ישנם כאלו שהם בעלי גבורה ומדקדקים על זולתם בדקדוק רב, אבל לאחר הדקדוק אם מוצאים שהוא ראוי לאיזה השפעה ה"ה משפיעים לו איזה השפעה, והגם שההשפעה באה בדקדוק גדל ובצמצום רב מ"מ הרי איזה השפעה הם משפיעים.

וישנם כאלו אשר מדת גבורתם הוא בתוקף גדול כ"כ לדקדק על זולתם בדקדוק עצום כזה עד שאינו נמצא כלל מי שיהי' ראוי לאיזה השפעה שיהי' גם דבר מועט. וישנם כאלו דמדת גבורתם הוא גם באכזריות, והיינו דלא בלבד שאינם שייכים לשום השפעה, הנה עוד זאת הם מעיקים לזולתם. ובזה גופא ישנם כמה דרגות, דישנם כאלו אשר לב"ב הם רעים ומתנהגים באכזריות ובפנים זועפות, וישנם כאלו אשר עיקר אכזריותם הוא על אחרים ושופכים אח דמם לבזותם בכל מיני בזיון.

וישנם אנשים כאלו שהם בעלי התפארות בעצם מהות טבע תולדתם, וכמג"ש במ"א בארוכה, בהפרש שבין גאוה גסות הרוח והתפארות.

וישנם אנשים שהם בעלי נצחון בעצם מהות טבע תולדותם. וישנם אנשים שהם בעלי הוד בעצם מהות טבע תולדותם, והם הלוחמים להקים על דעתם. וישנם אנשים שהם בעלי התקשרות בעצם מהות טבע תולדותם, והוא מדת ההתקשרות שע"י ההרהור. וישנם אנשים שהם בעלי דיבור אשר בכל דבר וענין מרבים בדברים רבים.

קיצור: [...] יבאר דענין ספה"ע בעבודה הוא המשכת המוחין במדות. ויפרט ז' המדות בטבעי בנ"א.

ג. והנה כ"ז הוא הנהגת המדות מצד עצם מהות טבע תולדותם. דאישי הטוב והחסד בטבע תולדתו משפיע רוב טוב וחסד לכל ואינו מבחין בין רעים לטובים כלל, כי לא זו בלבד שהוא מביט בעין טובה על הכל, אלא עוד זאת שלהיותו טוב בעצם ה"ה מוצא בכל אדם הטוב שבו, אשי משו"ז צריכים לקרבו וראוי להשפיע לו רוב טוב.

ואיש הגבורה בטבע תולדתו הנה מדקדק עם כל אדם ומונע את ההשפעה גם לטובים וראוים, כי בכל אדם הוא מוצא הרע שבו, אשר משו"ז צריכים לרחקו ולדחותו.

וכן בבעלי הנצחון וההוד כו' שהם מדות נהי"מ הרי יש שמשתמשים בהם בצד הטוב, ויש שמשתמשים בהם בצד הרע.

דכ"ז כאשר המדות הם בטבע תולדתם ובני אדם מתנהגים ע"פ הטבע בלבד.

אבל כאשר מתבונן היטיב בשכלו אם ראוי להיות כן ע"פ השכל, היינו אם השכל מחייב שצריך להיות כן, אז הנה שכלו מתגלה להנהיג מדותיו ע"פ השכל המחייבם ומכריחם להתנהג כפי הוראת השכל. וכאשר המדות מתנהגים ע"פ הוראת השכל הנה אז גם מי שהוא בטבע הטוב בעצם מהות טבע תולדתו, ישפיע רק למי שראוי ולא לשאינו ראוי.

וכן גם מי שהוא בטבע הגבורה בעצם מהות טבע תולדתו ישפיע להראוי לזה. וכן בשארי המדות נהי"מ הרי אור השכל פועל עליהם להשתמש בהם בצד הטוב והמעולה. והגם דזה מי שהוא איש החסד בטבע תולדתו, הרי גם הטיית שכלו הוא לחסד ומי שהוא איש הגבורה בטבע תולדתו הרי גם הטיית שכלו הוא לגבורה. וכמו ב"ש וב"ה שהם בחי' חו"ג², הנה ב"ה שהיו בבחי' החסד בעצם הנה גם הטיית שכלם הי' לחסד, וב"ש שהיו בבחי' הגבורה בעצם הנה גם הטיית שכלם הי' לגבורה. דלכן הנה ב"ש מחמירין וב"ה מקילין.

מ"מ הנה כאשר המוחין מאירים בהמדות והנהגת המדות הוא ע"פ השכל המחייבם, הנה אז לא תהי' מדת החסד לכולם בשוה, דלמי שהוא ראוי תהי' השפעת החסד ולמי שאינו ראוי כ"כ לא תהי' ההשפעה כ"כ. ומי שאינו ראוי כלל גם החסד מסכים לשלם לרשע כרשעתו. וכן במדת הגבורה ושארי המדות אור השכל פועל עליהם דמוח שליט על הלב בטבע תולדתו, ובפרט ע"י עבודה. ולכן הנה גם מי שהוא איש אכזרי שהיה באכזריות גם לטובים, הנה כאשר יהי' מוח שליט על הלב

2. זוהר ח"ג רמ"ה, א. טעמי מצות להרח"ו פ' תצה. שער הגלגולים סוף הקדמה ל"ו. ועייג"כ לקו"ת שה"ש ד"ה כיצד מרקדין.

יהפוך את המדה, דמי שהוא ראוי לטוב צריכים להשפיע לו טוב. וכן הוא בשארי המדות כולם.

וז"ע המשכת המוחין למדות, שהמדות לא יהיו טבעים, כ"א מדות שכלים.

וזהו דכתיב (דברים ט"ז ט) שבעה שבועות תספר לך וגו', דכל מדה ומדה צריכה בירור שבוע שלם. והיינו שתהי' כל מדה כלולה מכל הז' מדות³. וכמו מדת החסד שצריכים לבררה ולזככה בכל הז' מדות הכלולים בה.

דהנה מדת האהבה היא באה מצד החסד כמ"ש (ירמי' ל"א ב) ואהבת עולם אהבתיך על כן משכתיך חסד. וחסד שבחסד הוא האהבה הנגלית מתוך האהבה המסתורת. וכמו באהבה עצמית דאב לבנו ובן לאביו, כשאינה מתגלת לעיני הכל, הגם שאין בה התחדשות כי אהבתם זל"ז היא בתמידיה, אמנם יציאת האהבה לידי גילוי מתוך ההסתר המוטבע נק' חסד שבחסד.

וגבורה שבחסד הוא קו השמאל שבמדה זו, והוא מעצמות המדה, אלא שהאהבה מלובשת בדבר שהוא היפך מהותה, אבל זה גופא הוא מצד עצם מהותה. וכמו מי שהוא אוהב לחבירו באהבה גדולה ה"ה שונא את מי ששונא לאוהבו וכפי גודל אהבתו לאוהבו כן יהי' גודל שנאתו לשונא אוהבו. וכמ"ש (תהלים קל"ט כא-כב) הלא משנאיך ד' אשנא וגו', תכלית שנאה שנאתים לאויבים היו לי.

והנה השנאה היא גבורות ודינין שהיא היפך האהבה, אבל שנאה זו באה מעצם עצמותה של האהבה, ולכן הנה לפי גודל האהבה לד' כן יהי' גודל השנאה לרע. כמ"ש (תהלים צ"ז, י) אהבי הוי' שנאו רע וגו'. הרי דשנאת הרע באה מאהבת ד'. וכמו שאנו רואין במוחש בטבעי בנ"א, דהאהבה העצמית שהאב אוהב את בנו גורם שידקדק על בנו בכמה דקדוקים, וגם להוכיחו בדברים קשים, ולפעמים גם ליסרו בענש קשה. דהדקדוק וההוכחה הם דינין וגבורות. אבל זה עצמו בא מגודל האהבה. ולכן הנה דוקא על בנו הוא מדקדק ומוכיחו ומיסרו שילך בדרך טובה וישרה ביותר, ועל בן חבירו אינו מדקדק כ"כ. וכל מה שתגדל האהבה לבנו הנה ירבה לדקדק עליו.

ולכן נק' גבורה שבחסד להיותה קו השמאל שבמדת האהבה.

ותפארת שבחסד הוא היופי שבמדת האהבה. דמדת התפארת הוא היופי שבכל דבר, ותפארת שבחסד היא שהאהבה היא בדקות, איידעלע ליבשאפט.

3. ראה לקמן סוף ס"ד שגם זה געשה ע"י המוחין. ועייג"כ לקו"ת פ' אמור ביאור לד"ה והניף. ובכ"מ.

ונצח שבחסד לנצח א"ע ולהסיר כל מניעה ועיכוב המונע ומעכב את האהבה. והוד שבחסד הוא מה שלוחם בשביל אוהבו. דהנה הוד הוא ענף הגבורה, דגבורה שבחסד הוא ששונא למי ששונא את אוהבו, והוד שבחסד הוא מה שמתגבר ללחום בשביל הצלת אוהבו. כדאי' בפרדס שער עה"כ ערך הוד.

ויסוד שבחסד הוא ההתקשרות בהאהבה, ומל' שבחסד הוא ריבוי הדיבור באהבה. וכן הוא בשארי המדות דכל מדה ומדה כלולה מז' דעי"ז מזדככים המדות ומתכללים. וזהו דספה"ע הוא המשכת המוחין למדות להיות הנהגת המדות ע"פ המוחין דוקא.

הזכרות

◆ ◆ ◆
ליקוטים יקרים
להמחיש ההדרכה בעבודת
בירור ותיקון המדות

הסדר בתקון המדות

ב"ה כ' מ"ח רצ"ו

במענה על מכתבו השואל ודורש בענין העבודה בתקון המדות בכלל, ובהכשרת עצמו להיות כלי נכונה לעבודת השם בפרט.

הנה כל הקרוב לגשת אל הקדש בעבודת ה' הנה לבד זאת אשר יסוד הכל הוא האמת, ואמת מביט על כל דבר ותופס כל דבר כמו שהוא בלי שום הגזמה לאחד מן הצדדים טוב ורע, הנה לבד זאת הרי כל עיקר ענין העבודה הוא שיהי' בסדר מסודר.

עבודה הרוחנית יש לה חקים מוגבלים, כדוגמת עבודה גשמית, ויש בה סוגים שונים כדוגמת העבודה הגשמית המתחלקת לשלשה סוגים כוללים: א) עבודת משא, ב) עבודת מלאכה, ג) ועבודת מלאכת מחשבת.

בבנין המשכן וכליו מצינו שלשה עבודות הללו, עבודת משא, עבודת מלאכה והעולה על כולנה היא עבודת מלאכת מחשבת דכתיב בה (שמות לב, לב) ולחשוב מחשבות לעשות בזהב וגו'.

מצות בנין המקדש היא מצוה כללית אשר כל אחד ואחד צריך להשתתף בה, כאמור ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם וענינו מפורש בדרו"ל בתוכו לא נאמר אלא בתוכם בתוך כל אחד ואחד.

זאת אומרת אשר בכל אחד ואחד הנה תוכו ופנימיותו יכול להיות וצריך להיות משכן ומכון לשבתו ית' ובמקדש זה ישנם שלש עבודות האמורות, עבודת משא, עבודת מלאכה ועבודת מלאכת מחשבת.

המשכיל על דבר יבין כי ג' מלאכות אלו הן שעבוד ג' לבושי הנפש, מחשבה דבור ומעשה, אמנם עוד טרם שיגש למלאכת בנין מקדשו, אשר זהו תעודת ירידת נשמתו למטה להתלבש בגוף צריך לסדר עבודתו בסדר מסודר, דבר דבר על אופנו, ולכל לראש שלא להיות מוטעה בעצמו.

כל דבר באשר הוא לפי מהותו וענינו יש בו טוב ויש בו רע, והיינו לבד זאת המבואר במ"א, דאין טוב במוחלט, הנה לבד זאת הרי בכל אדם יש בו טוב ויש בו רע, היינו מעלות וחסרונות, ואשר על כן הזהירות הראשונה היא להתרחק מן הטעות,

והוא שלא לראות רק מעלת עצמו וכן לא רק לחפש חסרונות עצמו. כי תפיסת אחד הקצוות בלבד לא יביא שום תועלת הראוי בתכלית הנרצה בהעבודה האלקית.

כל אומן קודם שמתחיל בעבודתו בתקון איזה כלי הרי תחלה הוא מסתכל ובודק יפה איזה אבר מהכלי צריך רק נקוי וחזוק ואיזה דרוש להחליף בחדש, ואח"כ מכין ומשחזק כלי אומנתו הצריכים למלאכה זו ואז הוא נגש לעבודתו, תחלה להסיר האברים הצריכים חלוף בחדשים, ומתעסק בהאברים הצריכים רק חזוק ונקוי, ובגמרו מתחיל לעשות האברים החדשים, וכל עבודת מלאכתו עושה במתינות לאט לאט, ואז נעשה כלי חזקה ראוי למטרתה.

וכן הוא בעבודה הרוחנית בתקון וזיכוך המדות, שתחלה צריכים להסתכל יפה בכללות מהותו להכיר את עצמו כמו שהוא במעלותיו וחסרונותיו ולדעת מה מעניניו בשכל ומדות ולבושי הנפש צריכים תקון ונקוי ואיזה צריכים להחליף בחדשים לגמרי.

ישנים ענינים בתקון המדות, כמו מדת הכעס או גאווה והדומה שאינם מתיחסים כלל אל העבודה הפנימית ע"פ חסידות והיינו שעל זה אין צריכים לימוד דא"ת, כי כדי לתקן מדות אלו די ומספיק לימוד ספרי מוסר המבארים גנות המדות רעות ושבת המדות טובות, וכל אדם באשר הוא אדם, כמ"ש הרמב"ם בפירושו למשנה ה' פ"ד דסנהדרין, כלומר במעלת מין המדבר צריך להתרחק מן המגונה ולהתקרב אל הטוב.

התחלת ביאור החסידות היא להסביר להאדם כי כל המובן בשכל אנושי בטיב המדות טובות אינו עדיין הטוב האמיתי.

לדוגמא אם אדם כבר שלם בשלימות המדות הטובות ומתפלל ג"פ ביום ולומד תורה כפי הזמן שאפשרי לו ומקיים המצות כהלכתן בדיני התורה אינו משלים עדיין תכלית הנרצה בכוונה העליונה בירידת נשמתו להתלבש בגוף.

וכאן הוא התחלת העבודה שע"פ החסידות.

עבודת החסידות הוא להכניס אור וחיות פנימי בכל שלימות הציור קומה שלו.

כי האדם השלם הנ"ל הוא אינו אלא רק כלי טוב בלבד, ובכלי טוב הלזה צריכים להכניס אור וחיות, ודוגמא לדבר גוף שלם ובריא הוא כלי טוב לחיות הנפש אשר כל כח יתלבש ויאיר בכלי שלו, כלומר האבר שהוא הכלי המקבל אור הכח.

וזהו דכתיב וייצר ה"א את האדם עפר מן האדמה, זהו בנין הגו וברוחניות הו"ע בנין הכלים, ויפח באפיו נשמת חיים הוא חיות הנפש. וברוחני' הו"ע בנין הצורה,

ויהי האדם לנפש חי' ארוז"ל נשמה שנתתי לך החיהו, מען דארף באלבען די נשמה מיט א חיות פנימי, וזהו התחלת העבודה ע"פ חסידות.

וביאור דבר זה יובן ע"פ משנ"ת בשיחה דשמח"ת רצ"ד בביאור מאמר הוד כ"ק רבינו הגדול להוד כ"ק אאזמור"ר הרה"ק בעל צמח צדק זצוקללה"ה כי כל ענין החסידות הוא לשנות טבעית מדותיו

שלש נפשות הנה: א) נפש האלקית, ב) נפש השכלית, ג) ונפש הטבעית ולכל נפש יש לה שכל ומדות לפי מהותה.

והנה הנפש הטבעית נקראת נפש הבהמית להיות כל היותי ומחשבותי הנה אל הארציות והבהמיות וכמ"ש במ"א בארוכה דכל שכלה משוקע אך ורק בהנוגע לטובת עצמה כפי הבנתה הבהמית, לטעון לזכות עצמה, גם בטענות של שקר ולהצדיק עצמה בכמה מיני תחבולות, זהו שכלה של נפש זו, ובפרט מדותי שהם יצה"ר בפועל.

אשר על כן הנה בנפש זו אינו שייך ענין התקון או הנקיון כי אם צריכים להחליפה באברים חדשים לגמרי, אמנם להיות כי לעבודת החילוף דרושים כלי אומנות הראויים לעבודה זו, ע"כ טוב יותר להניח עבודה קשה זו של החילוף לזמן יותר מסוגל, והוא כאשר יהיו לו כלי האומנות הדרושים לעבודת החילוף, ועד אשר יחליפם בטובים יסיר את המקולקלים, בדרך דיחוי ושבירה.

והנה שבירה זו איננה עבודה כלל כי העבודה היא בתקון ולא בשבירה והתקון הוא להחליף באברים חדשים לגמרי, אמנם עד שיוכל להתעסק בעבודת החילוף צריכים לשבור את המקולקלים, וכל שבירה הוא בכח.

וכדוגמת האומן השובר האברים המקולקלים של הכלי הנה כמו כן ישבר הוא את הרצונות הטבעים להיות בולם פיו מלדבר מה שחפץ נפש הטבעית ולהיות אוטם אזנו משמוע ועוצם עיניו מלראות במה שחפצה נפש הטבעית.

התחלת עבודת התקון היא בנפש האמצעי' שהיא הנפש השכלית, ואין אומן בלא כלים, וכדוגמת העושה כלים שלאחר בדיקת הכלי הנה צריכים להכין כלי האומנות במה לעשות מלאכתו, הנה כמו כן הוא בהעבודה האלקית שלאחר שבדק עצמו בכל פרטי עניניו כדוגמת בדיקת האומן את הכלי צריכים להכין כלי האומנות ולסדרם יפה באופן שיצליחו למלאכתם.

כלי האומנות בעבודה האלקית הם הלימוד דא"ח בענינים כאלו, שבהם ועל ידם יוכל לעשות מלאכתו, והיינו הלימוד בעניני התבוננות מה שלפי ערך הבנתו ושיוקלטו היטב בכלי השגתו, וגם בלימוד עניני עבודה המעוררים את הלב, מען דארף לערנען פארשטאנדיקע ענינים און הארציקע ענינים.

הנפש האלקי והנפש השכלי הרי לשניהם יש מדות, ועם היות כי כל מדה בלי הברדל אם של הנפש האלקית אם של הנפש השכלית ה"ה מוגדרת בענינה ומגבלת בצורתה דלעולם האהבה והחסד וכן הגבורה והיראה וכן כולם נשאות במהותן העצמי ומ"מ הרי אינן דומות בטבען, דהמדות הנפש השכלי טבעם להיות נמשך למה שלמטה מהם, והמדות הנפש האלקית הן להיות נמשך למה שלמעלה מהן.

וענין החסידות שהוא לשנות טבע מדותיו צריך להיות בשתיים, והוא שבהמדות הנפש השכלית הנה השינוי הוא בזה שמנתקן מהטוב המוסכם בשכל אנושי הבוחר בטוב המדות ע"פ הסבר השכל בלבד, והעבודה היא להסביר דעשיית הטוב הוא מפני שכך הוא צווי השי"ת והשינוי בהמדות הנפש האלקית הוא שצריכים להביאן בהתיישבות בכלים שהם קיום מצותיו ית' כמבואר בענין מעלת השוב על הרצוא.

וראשית העבודה הוא תקון המעשה לא רק בכח המעשה בלבד כ"א המעשה של כל הכחות, כי הנה כל כח מכחות הנפש ה"ה ציור קומה שלם וכלול מכל שאר הכחות, וכשם שבכח המעשה שהוא פועל הרי יש בו גם כח היותר נעלה מכחות פנימי' שבנפש שהוא כח השכל, הנה כמו"כ בכח השכל הרי יש בהציור קומה שלו כח המעשה, וכח המעשה שבהשגה הוא מה שהוא משיג ומבין, דער פארשטאנד וואס ער פארשטייט דאס וואס ער האט געלערנט, אט דאס וורט אנגערופן כח המעשה שבהשגה.

לדוגמא כשלומד הענין דאני ה' לא שניתי ולומדו בעיון לפי ערכו כמה פעמים בזה אחר זה, הנה בעת הלימוד הרי מפלפל בהסברות ואחר הלימוד היטב כשמבין ומשיג הענין זהו כח המעשה שבהשגה.

אמנם זהו בלימוד דבר השכלה והשגה דהגם שיש בה מה שנוגע אל הבכך שעיקרו מתיחס אל הלב מ"מ הנה בכללותו מתיחס אל השכל שבמוח, ולכן הנה כל מה שכלי מוחו זכים ובהירים יותר הנה יותר יבין וישיג את ההשכלה ההיא.

וכן הוא בלימוד ענין התבוננות המעורר את האהבה או ענין המעורר את היראה שלימוד זה הגם שיש בו השכלה גדולה והנה עמוקה מ"מ הנה בכללותו הוא מתיחס אל הלב, וכל מה שלבו זך וטהור יותר, יותר תהי' ההתעוררות.

ובלבושי הנפש דמחשבה ודבור הנה כח המעשה הוא התקשרות המחשבה לחשוב ענין מסודר שעה ושמים (בלי הפסק) ולדבר במה שהוא בקי בעל פה דוקא.

והנה כל עבודה בראשיתה היא בדרך קבלת עול, וכדוגמת דבר עבודת מלאכה בגשמיות שבאה בעמל וביגיעה כן הוא בעבודה הרוחנית דראשיתה היא קבלת עול, והבא לטהר מסייעין לו לבחור בחיים וטוב אמיתיים.

אגרות קודש כ"ק אדמו"ר מוהרי"ץ נ"ע מכתב תתיא (ח"ג ע' תנו ואילך)

יש חסרונות שהם מטבעי בני אדם

ויש וחסרונות שהם מטבע בעלי החיים

ב"ה ג' אד"ר, תש"ג

ברוקלין

אל התלמידה מרת...תחי'

ברכה ושלום !

במענה על מכתבך. האדם באשר הוא אדם צריך להכשיר עצמו להיות אדם. הכוונה בזה היא כי גם בחסרונות יש דרגות חסרונות שהם מטבעי בני אדם ויש חסרונות שהם מטבע בעלי החיים. טבע הנגיחה ובעיטה, למשל הם מחסרונות בעלי החיים, והאדם הבועט בגדול ממנו בשנים בכלל ובדעת בפרט הנה החסרון אצלו הוא מהחסרונות בעלי החיים המזיקים, וכך מי שהוא ככעס ואי-סבלנות החסרון אצלו מחסרונות בעלי החיים שהם תמיד בהתרגשות ורוגז, אשר על כן הנה ראשית דבר החנוך בבני אדם היא לחנך עצמם לדחות בכל תוקף עוז את המדות המגונות המתחסות לבעלי החיים המזיקים והביתיים ולהכשיר עצמם להיות אנשים והדחי' צריכה להיות בדרך קבלת עול, כמו מתג ורסן שנותנים בפי הסוס והפרד שמכריחים אותם לשמוע בקול מנהיגם, כן האדם החפץ להיות אדם צריך לדחות מדות אלו בתוקף עוז דמתג ורסן.

וכשר תשמעי בקולי ותגבירי את המשמעת על הרגילות הלא טובות שהתרגלת בהם, הנה במשך איזה חדשים בעזה"י תהי כברי' חדשה, ובלי ספק תצליחי בלמודך

בלימודי קדש ולהבדיל בלמודי חול...והוריק יחיו יגדלוך עם שאר ילדיהם יחיו לתורה חופה ומעשים טובים מתוך פרנסה בהרחבה.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר.

אגרות קודש כ"ק אדמו"ר מוהריי"ץ נ"ע מכתב א'תתקנ"ד (ח"ז ע' קלו)

קנין המדות טובות הוא דבר השווה לכל אדם

בודאי צריכים להשתדל להבין שפתנו הקדושה, אשר אז היא מביין תוכן התפלות אשר מתפלל וגם ילמוד את תורתנו הקדושה, אשר בכל ההעתיקות אין בהן אותו טעם והחיות פנימי אשר ישנו כמו שהיא בשפתנו הקדושה, אשר היא שפת הקדש אשר בה דיבר ה' אלקינו בסיני – לכן צריכים להזהר, שלא לחלל את שפת הקדש בדיבורי חול בכלל, ובדיבורי ניבול בפרט.

אמנם רבינו ז"ל אמרו, ולא המדרש עיקר אלא המעשה, זאת אומרת:

אם היות אשר האדם צריך להשתדל בכל מאדו להשתלם בחכמה ומדע, אבל עם זה הנה לא הידיעה היא העיקר, כי אם המעשה הוא העיקר.

שני קנינים צריך האדם לקנות, והן המה תעודת החי על פני האדמה: (א) קנין החכמה והמדע, (ב) קנין המדות טובות, הנה קנין המדות טובות הוא קודם לקנין החכמה, להיות כי ההנהגה במדות טובות, היא תעודת ישראל החי על פי מצות ד' אלקינו יתברך ויתעלה.

קנין המדות טובות הוא דבר השווה לכל אדם, בלי הבדל בעל כשרון נעלה ומצויין, או אדם הבינוני, וקנין זה יכול כל אדם להגיע לזה על ידי עבודתו ויגיעתו עם עצמו.

אני בדעתי בעזרת השם יתברך בקרב הימים לנסוע לסענאטאריום פערקטאלדסדארף על איזה זמן והשם יתברך ישלח לי רפואה.

יואל להודיעני מזמן לזמן מהנעשה עמו, והשם יתברך יהי' בעזרו בגשמיות וברוחניות.

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר:

אגרות קודש כ"ק אדמו"ר מוהריי"ץ נ"ע ח"ד ע' קפט

כשחסר בעבודה בפועל – חסר כל ענין החסידות

מהן ענין החסידות:

והרבי ענה לו:

"כל ענין החסידות הוא לשנות טבעיות מדותיו."

אב הסבא שאל מהן ענין החסידות, הוא לא שאל מהי חסידות, כי ידע שחסידות היא חכמה אלקית, פנימיות התורה, הוא שאל מהו ענין החסידות, ועל כך ענה לו הרבי, שכל ענין החסידות הוא לשנות טבעיות מדותיו.

בתורה שבכתב סופרים אנו את האותיות. כל אות מבאטת אור עצמותי. אף באמירתו זו של הרבי עלינו לספור את האותיות.

הרבי אומר שכל ענין החסידות הוא לשנות טבעיות מדותיו.

כל אחד מבין היטב ההבדל בין "מדותיו הטבעיות" לבין "טבעיות מדותיו". דבר זה אינו דורש ביאור.

חסידות דורשת לשנות את טבע המדות. חסידות דורשת מכל מי שלומד חסידות לשנות את טבעיות מדותיו, וחסידות גם מלמדת כיצד לשנות את טבעיות מדותיו.

כל אחד מבין שתשובתו של הרבי היא עד רום המעלות של חסידות. כלומר, התשובה האמורה מתארת את הקצה העליון ביותר של החסידות. בכל אור ישראל שלמטה למעלה, הקצה התחתון הנו תחילתו, והקצה העליון תכלית האמיתית.

תשובתו של הרבי בענין החסידות, יש בה משום תיאור הקצה העליון של חסידות. היא מתארת את תכלית החסידות, שהיא – לשנות טבעיות מדותיו.

כל ההשכלות העשירות ביותר של תורת החסידות, כל השגות הבנה הנרחבות וכל עומקי מעמקה של תורת החסידות, המקיפים את שלושת המוחין, חכמה-בינה-

דעת, שבנפש האלקית, שהיא חלק אלקה ממעל ממש – מכוונים לשנות את טבעיות מדותיו.

“הפוך בה והפוך בה דכולא בה.” בתשובה זו גלום כל ענין החסידות. חסידות פוקחת את העינים ומראה את האמת שבכל דבר. חסידות אומרת ש”חטא” ו”עוון” פירושם: “חטא” מלשון חסרון, ו”עוון” מלשון עיקום ועיוות.

יש לזכור, ואסור לשכוח אף לא לרגע, שכשחסר בעבודה בפועל – חסר כל ענין החסידות, ואלה שלומדים חסידות ועוסקים בהשכלת והבנת החסידות ואין הדברים משפיעים על עבודה בפועל – הרי הדבר מורה שלימוד החסידות שלהם התעוות, הוא עבר לצד אחר, שהרי כל ענין החסידות הוא לשנות טבעיות מדותיו, דבר הנעשה רק על ידי עבודה פנימית יום יומית בכל שלושת לכושי הנפש: מחשבה, דיבור ומעשה.

ליקוטי דיבורים ח”א [בתרגום ללה”ק] ע’ 76 ואילך

גדפס באדיבות

